

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TER HOOGTE VAN DE DIEPGRONDSTRAAT TE ANZEGEM (PROV. WEST-VLAANDEREN)

ARCHEOLOGIENOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 1002

Rapport opgemaakt door: Maarten Praet

Derbystraat 51

9051 Gent

augustus 2019

Dossiernr. 26197.R.01 (intern)

Projectode: 2019F195

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief ter hoogte van de Diepgrondstraat te Anzegem (prov. West-Vlaanderen)

Auteurs

Maarten Praet

Projectnummer

- 26167 (intern)
- 2019F195 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en datum

Gent, juli-augustus 2019

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 1002

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template		

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	13/08/2019	Interne draft
v1	14/08/2019	Externe draft
v2	14/08/2019	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Maarten Praet
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Anouk Van der Kelen
General Director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1	Verslag van resultaten.....	8
1	Inleiding.....	8
1.1	Thesaurus	8
1.2	Administratieve gegevens	8
1.3	Doel van het onderzoek	8
1.4	Aanleiding van het onderzoek.....	9
1.5	Afbakening onderzoeksgebied	9
1.6	Onderzoeksstrategie	10
2	Aard van de bedreiging	11
2.1	Huidige situatie	11
2.2	Toekomstige situatie	11
3	Assessmentrapport: landschappelijke analyse	12
3.1	Topografische situering.....	12
3.2	Bodemkundige situering	16
4	Assessmentrapport: archeologische voorkennis	21
4.1	Historische situering.....	22
4.2	Inventaris bouwkundig erfgoed	24
4.3	Beschermde monumenten.....	25
4.4	Beschermde stads- of dorpsgezichten	25
4.5	Centrale archeologische inventaris (CAI)	26
4.6	Bekrachtigde archeologienota's.....	28
4.7	Cartografische bronnen	30
4.8	Recente landschapsveranderingen	34
5	Besluit.....	36
5.1	Interpretatie en datering.....	36
5.2	Samenvatting en potentieel tot kennisvermeerdering.....	36
6	Kwaliteitscontrole en ondertekening.....	38
7	Bibliografie	38

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Orthofoto (2018) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	9
Figuur 2: GRB met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	10
Figuur 3: Ontworpen toestand met aanduiding van het studiegebied (Initiatiefnemer 2019) ..	11
Figuur 4: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	12
Figuur 5: Hoogteprofielen weergegeven op een orthofoto (2018) (Geopunt 2019)	13
Figuur 6: Hoogteprofiel (zuidwest-noordoost). Bovenaan: noordelijk hoogteprofiel. Onderaan: zuidelijk hoogteprofiel (Geopunt 2019)	14
Figuur 7: Hoogteprofiel (noordwest-zuidoost) (Geopunt 2019)	15
Figuur 8: DTM (1m) en hillshade met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	15
Figuur 9: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	16
Figuur 10: Quartairgeologische sequentie (type 3) ter hoogte van het studiegebied (type 1b) (Geopunt 2019)	17
Figuur 11: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	17
Figuur 12: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	18
Figuur 13: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	19
Figuur 14: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	20
Figuur 15: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed weergegeven op een orthofoto (2018) met aanduiding van het studiegebied (Inventaris Onroerend Erfgoed 2019; Geopunt 2019)	24
Figuur 16: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 1.000m weergegeven op een DTM (1m) (Centraal Archeologische Inventaris 2019; Geopunt 2019)	26
Figuur 17: Bekrachte archeologienota's in de omgeving weergegeven op een orthofoto (2018) met aanduiding van het studiegebied en de verstoorde volgens op basis van een archeologienota (ID 4244) (Agentschap Onroerend Erfgoed 2019; Geopunt 2019)	28
Figuur 18: Orthofoto met aanduiding van gunstige bewaringstoestand (oranje) en verstoorde bodemopbouw (blauw) met weergave van verstoringsdieptes (Demoen 2017)	29
Figuur 19: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	30
Figuur 20: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	31
Figuur 21: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019) ...	32
Figuur 22: Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	33
Figuur 23: Luchtfoto 1971, panchromatisch met aanduiding studiegebied (Geopunt 2019)	34
Figuur 24: Orthofotomozaïek (1990) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2019)	35
Figuur 25: Orthofotomozaïek (2018) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2019)	35
Figuur 26: Zoneringsplan met aanduiding van zones voor verder onderzoek (groen) en verstoorde zones (vrijgave) (blauw) weergegeven op een orthofoto (2018) (Geopunt 2019) ..	37

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1: Tabel met geraadpleegde bronnen.....	21
Tabel 2: Tabel met de locatie van het bouwkundig erfgoed in de regio (Inventaris Onroerend Erfgoed 2019).....	25
Tabel 3: Overzichtstabel CAI (Centraal Archeologische Inventaris 2018).....	27
Tabel 4: Tabel met bekrachtigde archeologienota's in de omgeving van het studiegebied (Agentschap Onroerend Erfgoed 2018)	28

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Anzegem, Leie-Schelde interfluvium, late middeleeuwen, nieuwe tijd

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2019F195
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
straat + nr.:	Diepgrondstraat
- postcode :	8570
- fusiegemeente :	Anzegem
- land :	België
- Lambertcoördinaten (EPSG:31370)	xMin/xMax: 84528.029 / 84694.481 yMin /yMax: 171267.59 / 171620.068
Kadaster	
Gemeente :	Anzegem
- Afdeling :	1
- Sectie :	A
- Percelen :	234g; 225 (partim); 224a (partim); 245d (partim) en openbaar domein

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in welke mate archeologisch relevante lagen bedreigd worden door een nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van de site. Daarnaast wordt nagegaan welke bewaring we kunnen verwachten van deze archeologische resten. Ten derde wordt nagegaan wat de impact van de geplande ingreep in de bodem zal zijn op deze resten.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek; in situ bewaring of vrijgave van het terrein.

1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

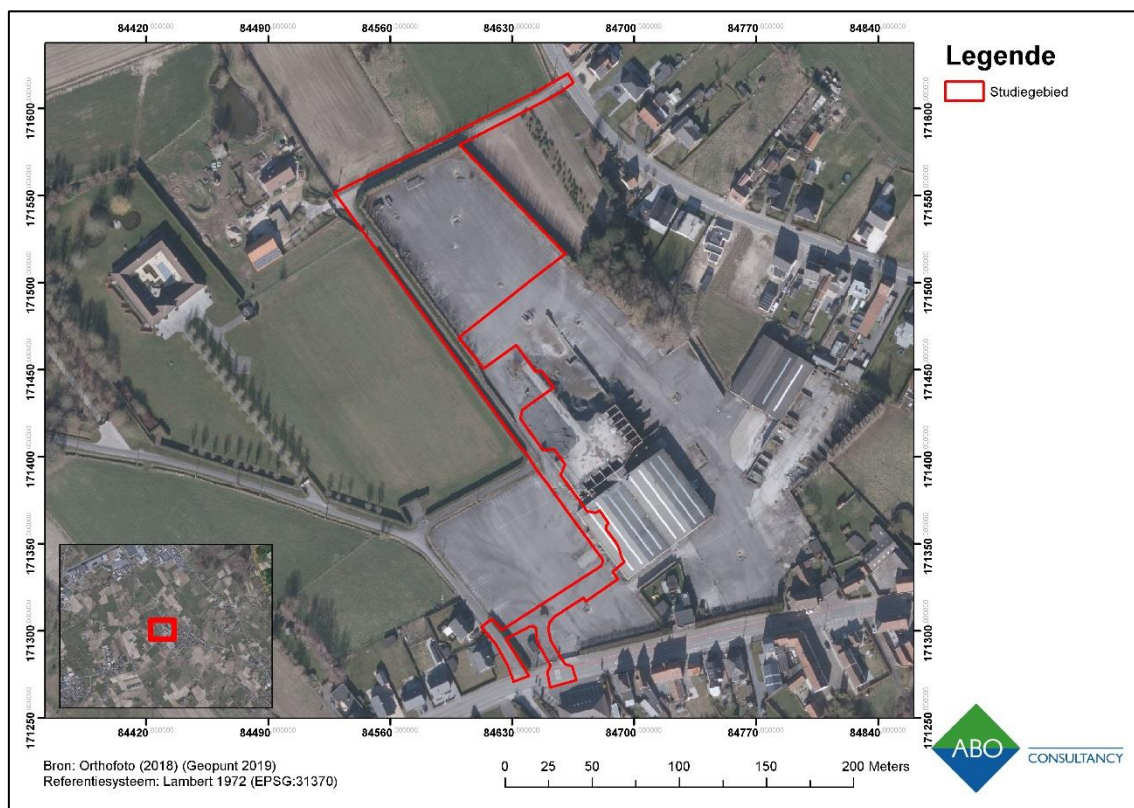
Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor wegenis- en rioleringswerken aan de Diepgrondstraat te Anzegem (prov. West-Vlaanderen).

Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze ingreep betrekking heeft de grens van 3.000m² overschrijdt (45.413m²) en de ingreep in de bodem de grens van 1.000m² (ca. 12.405m²) overschrijdt, buiten een archeologische zone, moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet voorafgaand aan een omgevingsaanvraag, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Hierbij wordt bijgevolg een archeologienota opgemaakt op basis van bureauonderzoek.

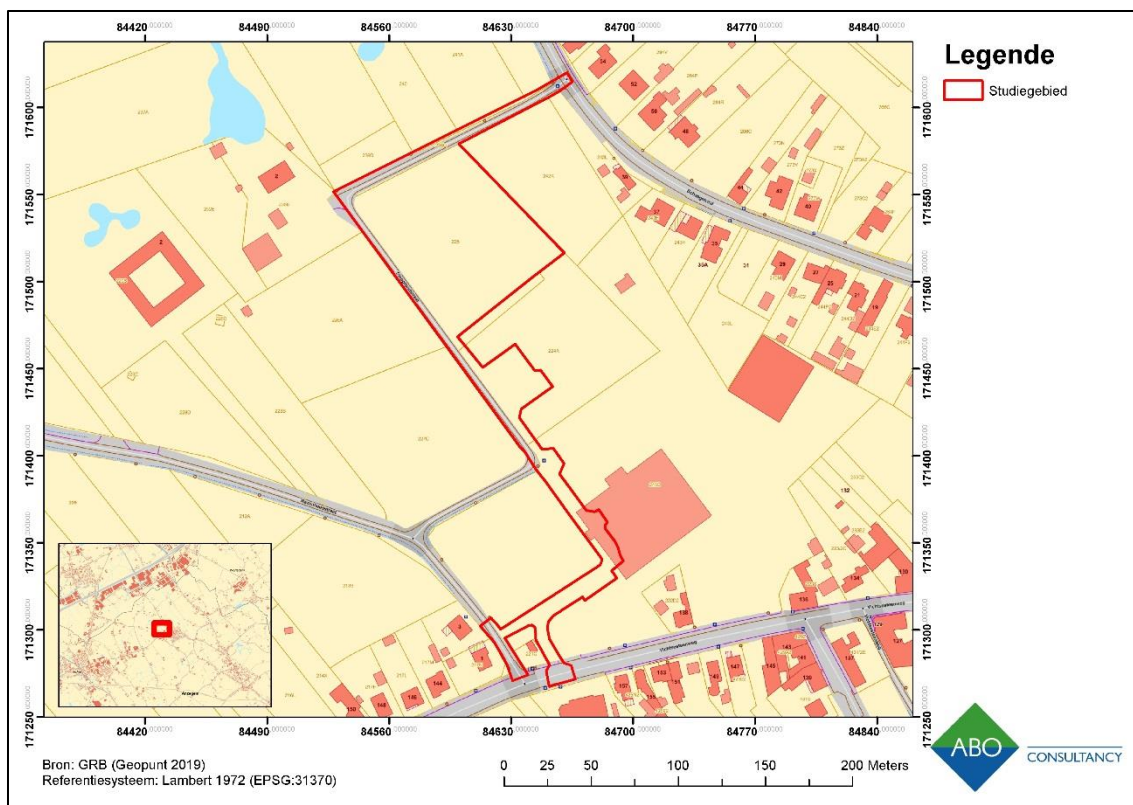
Voor een groot deel van het onderzoeksgebied werd binnen het kader van een andere omgevingsvergunning reeds behandeld in een archeologienota waarvan akte is genomen (ID 4244). Gezien het een verschillende omgevingsvergunning betreft dient een archeologienota opgesteld te worden met betrekking tot de huidige geplande werkzaamheden. De reeds opgestelde archeologienota kan geraadpleegd worden in hoofdstuk 4.6.

1.5 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

De afbakening van het onderzoeksgebied stemt overeen met de grenzen van de geplande werkzaamheden. Deze werkzaamheden zullen uitsluitend plaatsvinden op volgende percelen: 234g; 225 (partim); 224a (partim); 245d (partim) en openbaar domein (Figuur 1- Figuur 2).

Figuur 1: Orthofoto (2018) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

Figuur 2: GRB met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

1.6 ONDERZOEKSSTRATEGIE

Volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hfst.3). Hiertoe werden zowel cartografische bronnen als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geven inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hfst.4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze werken te bepalen en een advies te formuleren.

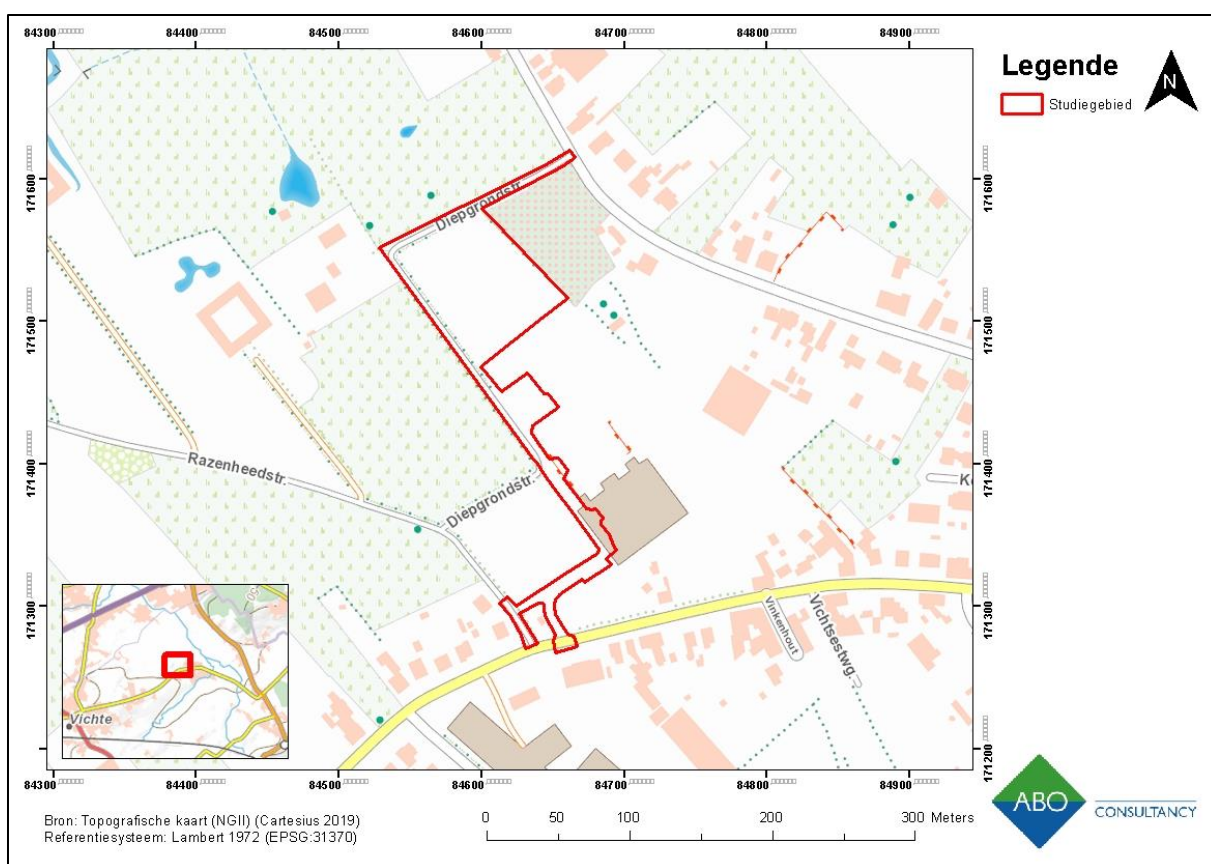
3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

3.1.1 TOPOGRAFIE

Het studiegebied is gelegen in het noorden van Anzegem, nabij het gehucht Heerweg (in het oosten). De omliggende dorpskernen zijn Vichte (W), Nieuwenhove (NW), Potegem en Waregem (N), Wortegem-Petegem (O), Anzegem (ZO) en Ingoogem (Z).

In de omgeving zijn voornamelijk akkers gelegen tussen de verschillende dorpskernen. Op zo'n 1,5km ten noorden van het studiegebied is een grote industriezone aanwezig langsheen de E17. Ten oosten van deze industriezone zijn de Spitaalbossen gelegen, een bosgebied dat reeds op de Ferrariskaart is weergegeven (zie hfst. 4.7.1).

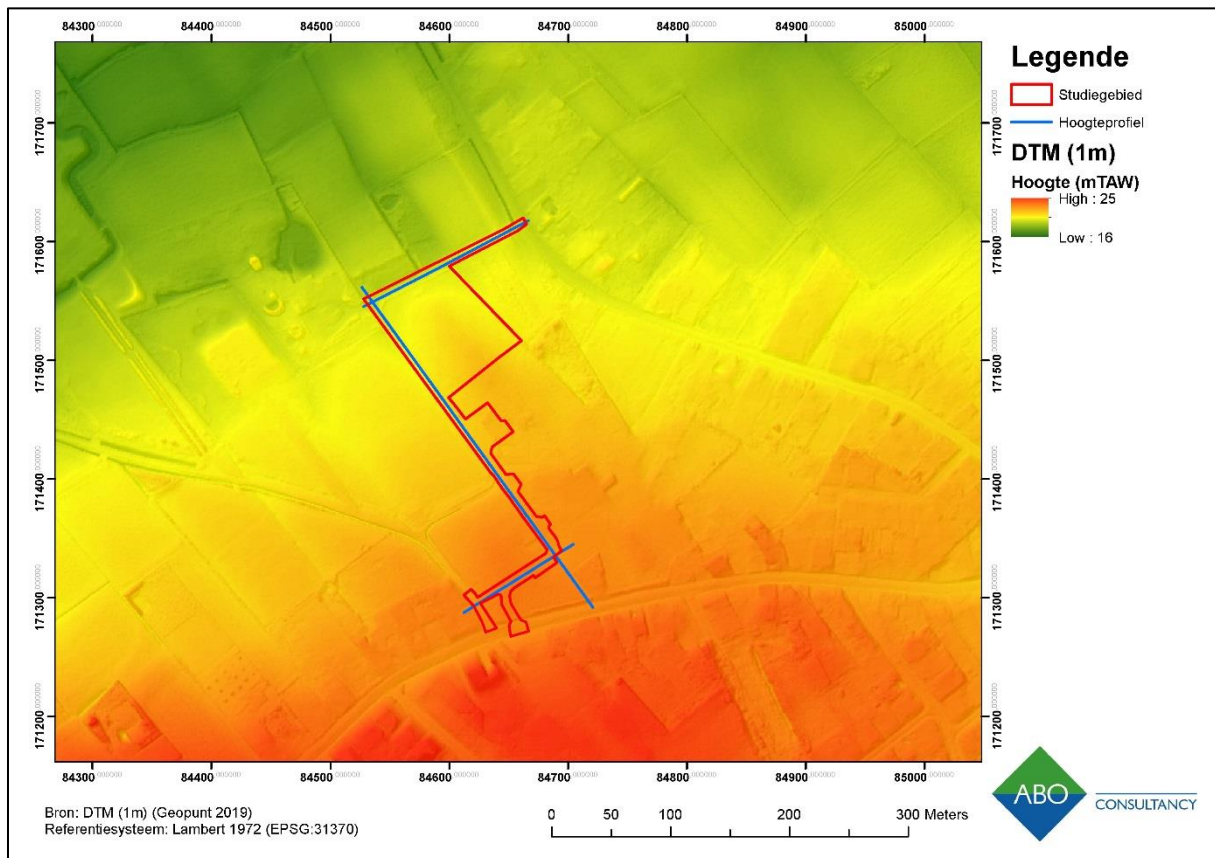

Figuur 4: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

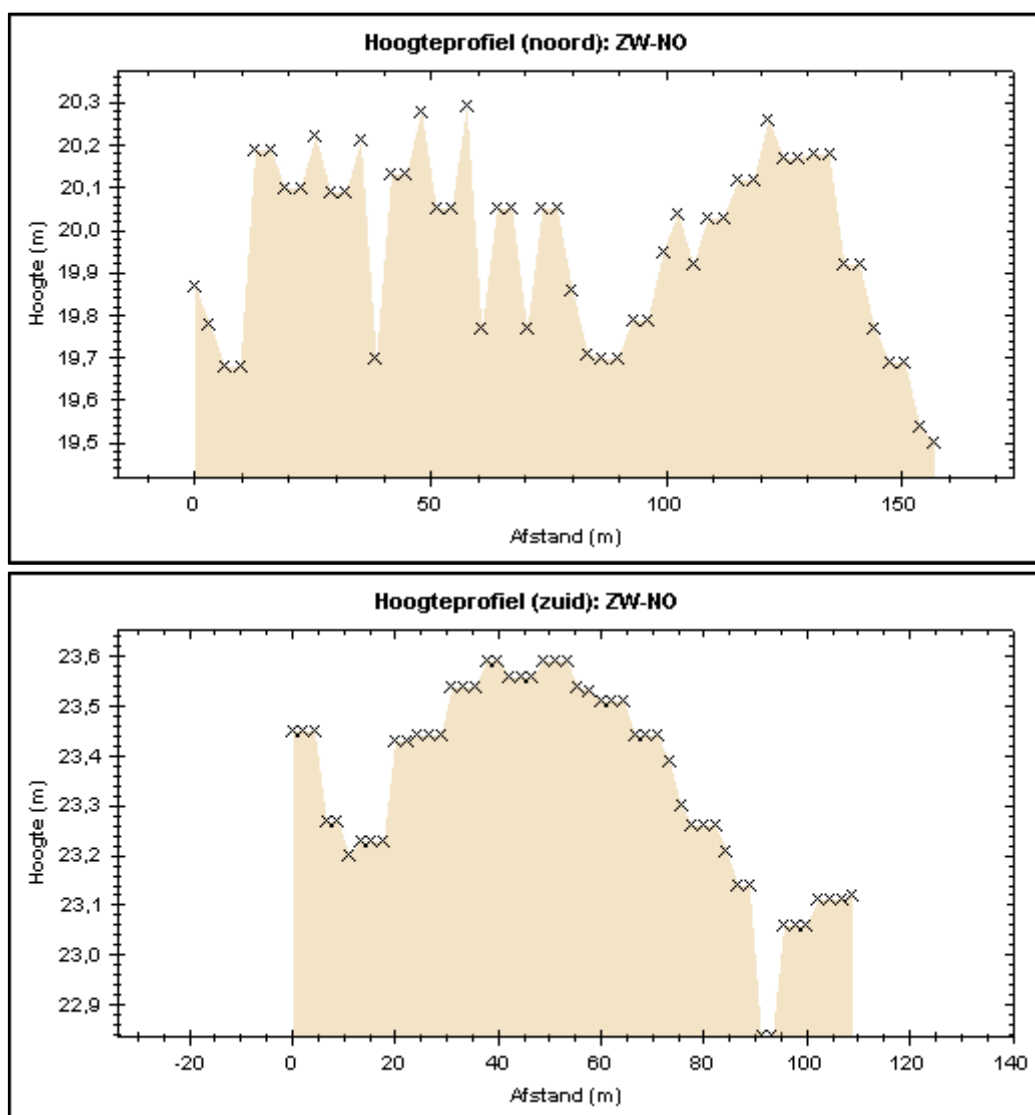
3.1.2 HOOGTEVERLOOP

De omgeving wordt gekarakteriseerd door een golvend landschap (10 – 55mTAW) met meerdere waterlopen waaronder de Tjampensbeek en Maalbeek in het oosten en de Mannebeek in het noorden van het studiegebied. Het studiegebied is gelegen in een gradiëntzone ten noorden van een oost-west georiënteerde zandrug.

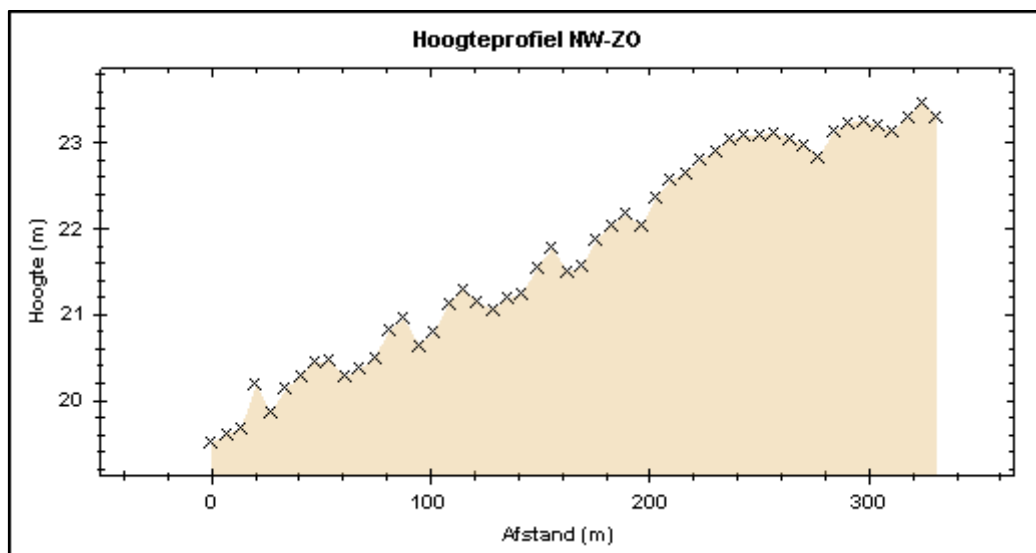
De hoogtes binnen het studiegebied variëren tussen 19,5mTAW in het noordwesten tot 23,5mTAW in het zuiden (Figuur 5 - Figuur 7). Deze graduele helling is het zichtbaar in het noordwest-zuidoost hoogteprofiel, waarbij het terrein duidelijk stijgt naar het zuiden toe (Figuur 7).

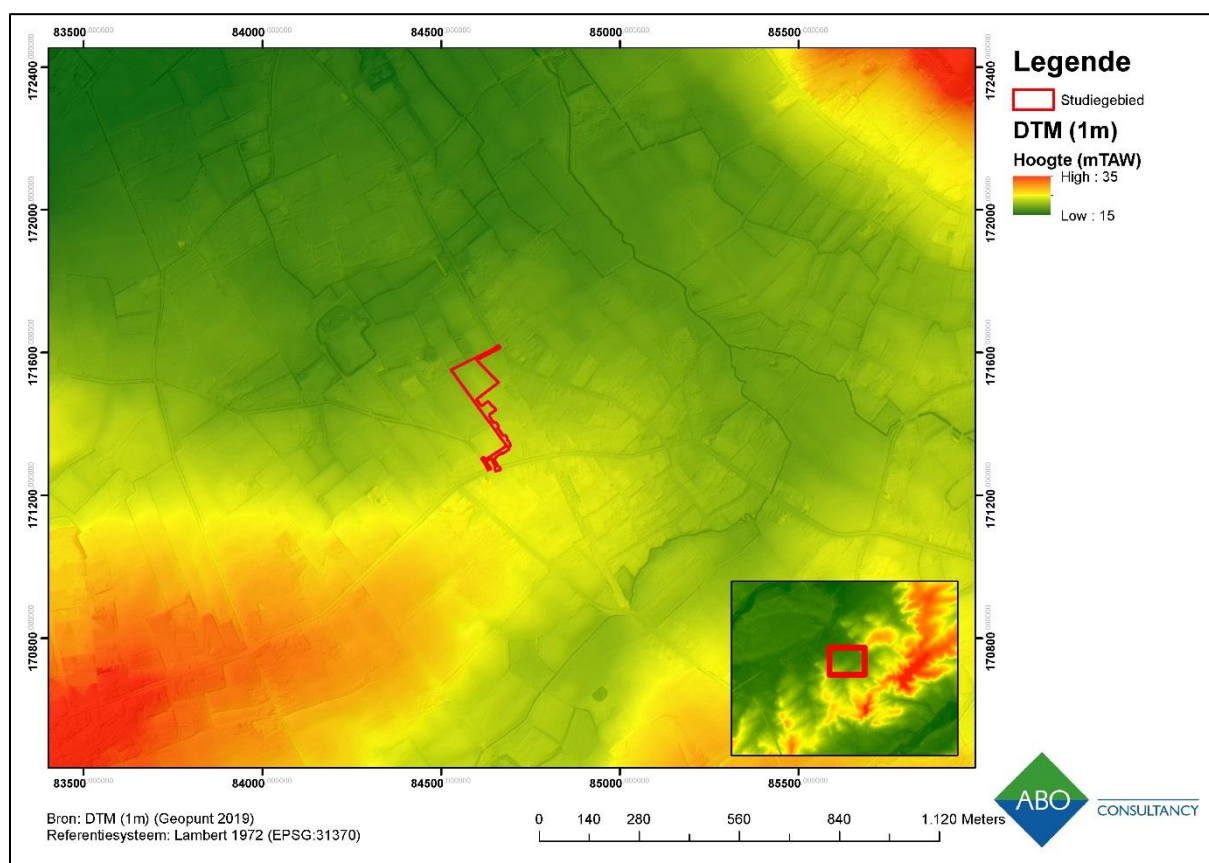
Figuur 5: Hoogteprofielen weergegeven op een orthofoto (2018) (Geopunt 2019)

Figuur 6: Hoogteprofiel (zuidwest-noordoost). Bovenaan: noordelijk hoogteprofiel. Onderaan: zuidelijk hoogteprofiel (Geopunt 2019)

Figuur 7: Hoogteprofiel (noordwest-zuidoost) (Geopunt 2019)

Figuur 8: DTM (1m) en hillshade met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

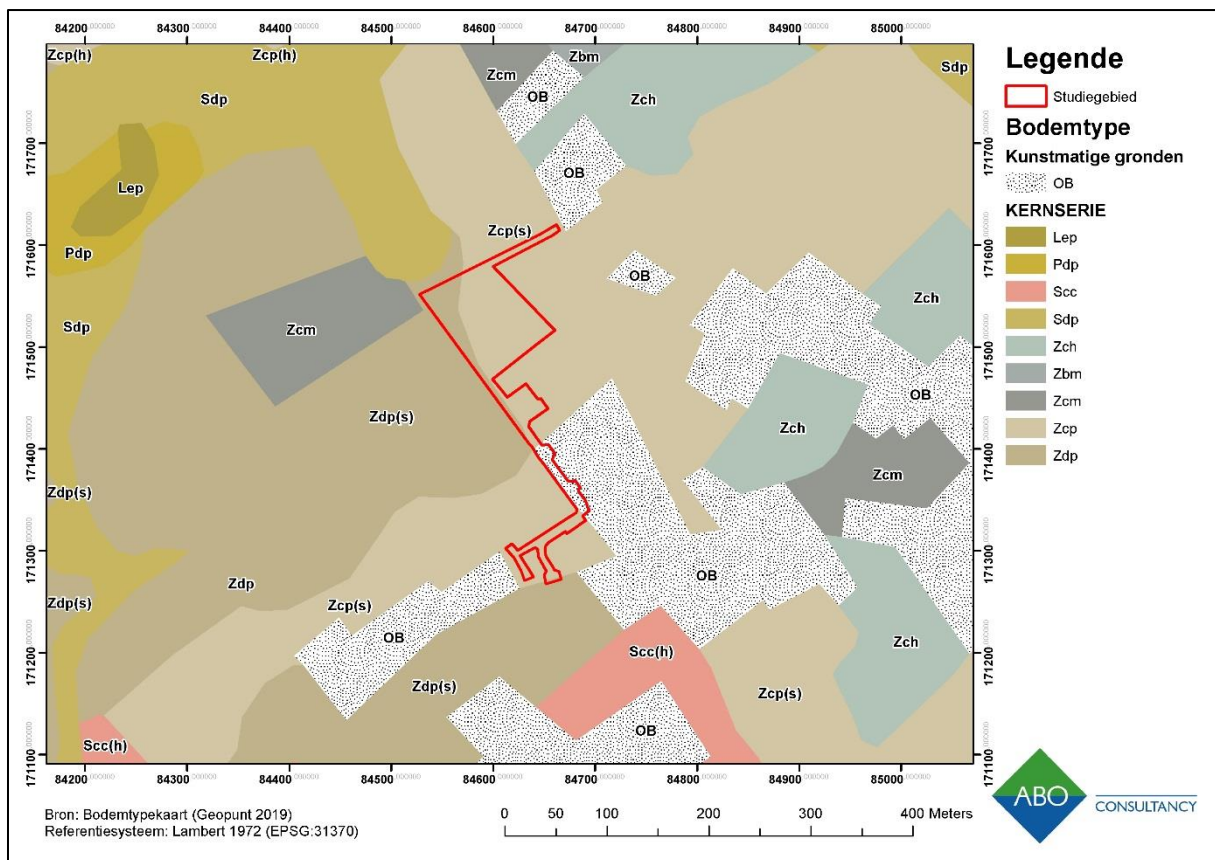
3.2.1 BODEMKAARTEN

De bodems zijn matig droog en matig nat met een zandige textuur zonder profielontwikkeling (**Zcp** en **Zdp (s)**). Roestverschijnselen komen voor tussen 60 en 90cm-mv voor de droge zandbodems (Zcp), bij de nattere bodems kunnen roestverschijnselen al vanaf 40cm-mv voorkomen (Zdp(s)).

Tijdens de steentijden en metaaltijden zocht men hoger gelegen droge terreinen op die in de omgeving van waterlopen zijn gelegen. Gradiëntzones zoals het huidige studiegebied waren eveneens aantrekkelijke nederzettingslocaties. Vanuit landschappelijk oogpunt is er dus een hoog potentieel voor menselijke occupatie binnen het studiegebied.

In het zuidoosten van het studiegebied is het bodemtype als bebouwde zone gekarteerd (**OB**). Hierbij is de bodemopbouw mogelijk reeds geroerd door (recente) menselijke ingrepen. Binnen het kader van een milieuhygiënisch onderzoek werden boringen uitgevoerd waaruit bleek dat de bodemopbouw verstoord is tot op een diepte van 1-1,2m-mv. Ten noorden van de huidige bebouwing op het bedrijventerrein werd een lokale verstoring vastgesteld tot op een diepte van 7,8m-mv (Demoen & De Ketelaere 2017).

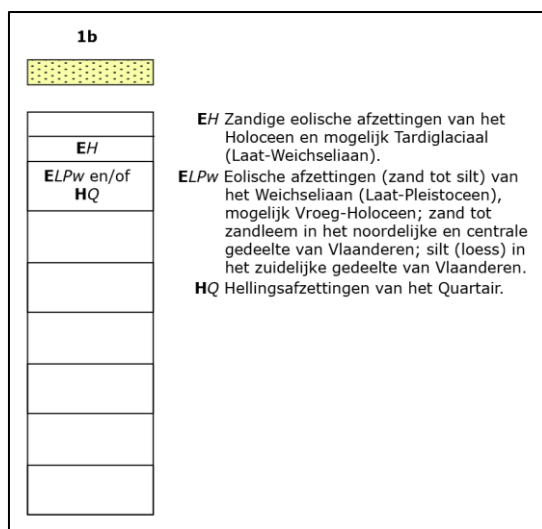
De reeds uitgevoerde boringen duiden echter op een verstoorde bodem en ook de bodemtypekaart duidt op de afwezigheid van profielontwikkeling. Bijgevolg lijkt het aantreffen op *in situ* steentijdmateriaal uitgesloten.

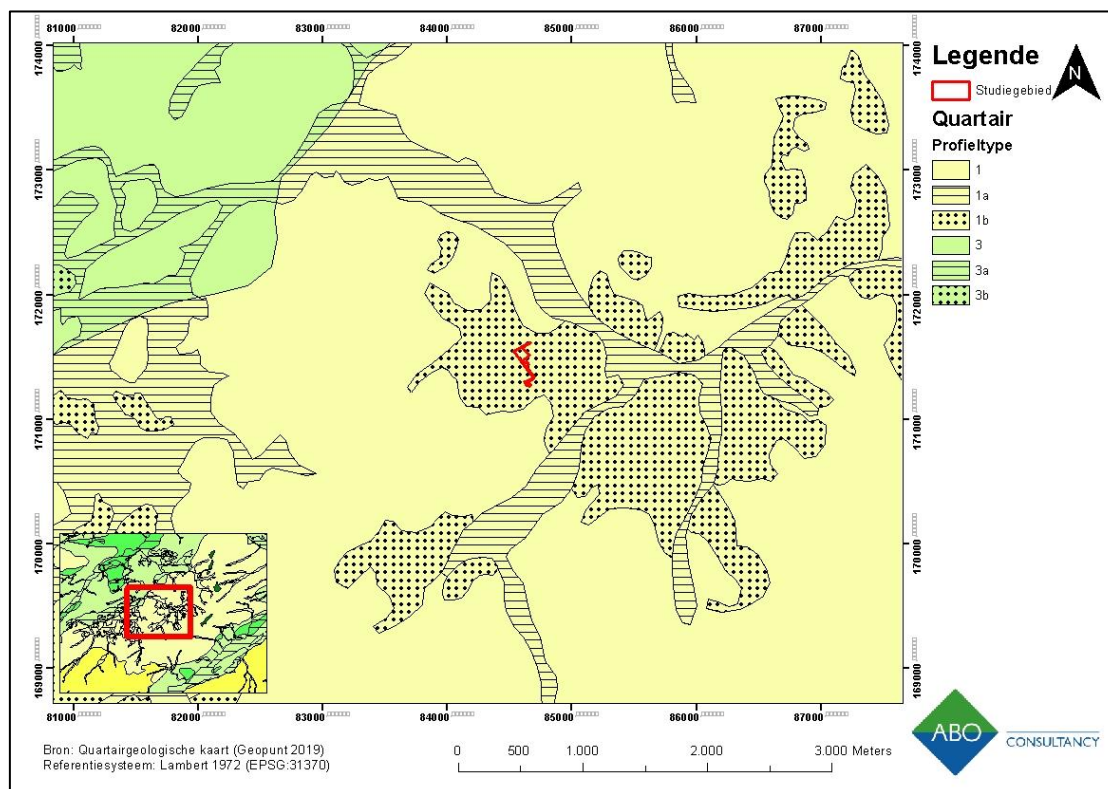
Figuur 9: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

3.2.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

Het studiegebied bevindt zich in de Zandleemstreek in het zuidoosten van West-Vlaanderen, binnen het Leie-Schelde interfluvium. De valleien van de Maalbeek (in het noorden) en de Tjampensbeek (in het zuiden) doorsnijden het landschap. Het studiegebied bevindt zich ten westen van de samenvloeiing van beide beken, waarbij een Quartairgeologische sequentie van type 1b kan worden aangetroffen. De Quartaire sedimenten zijn opgebouwd uit eolische zand tot zandlemige afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk vermengd met hellingsafzettingen. Deze sedimenten worden afgedekt door zandige eolische uit het Holocene en Tardiglaciaal (Laat-Pleistoceen).

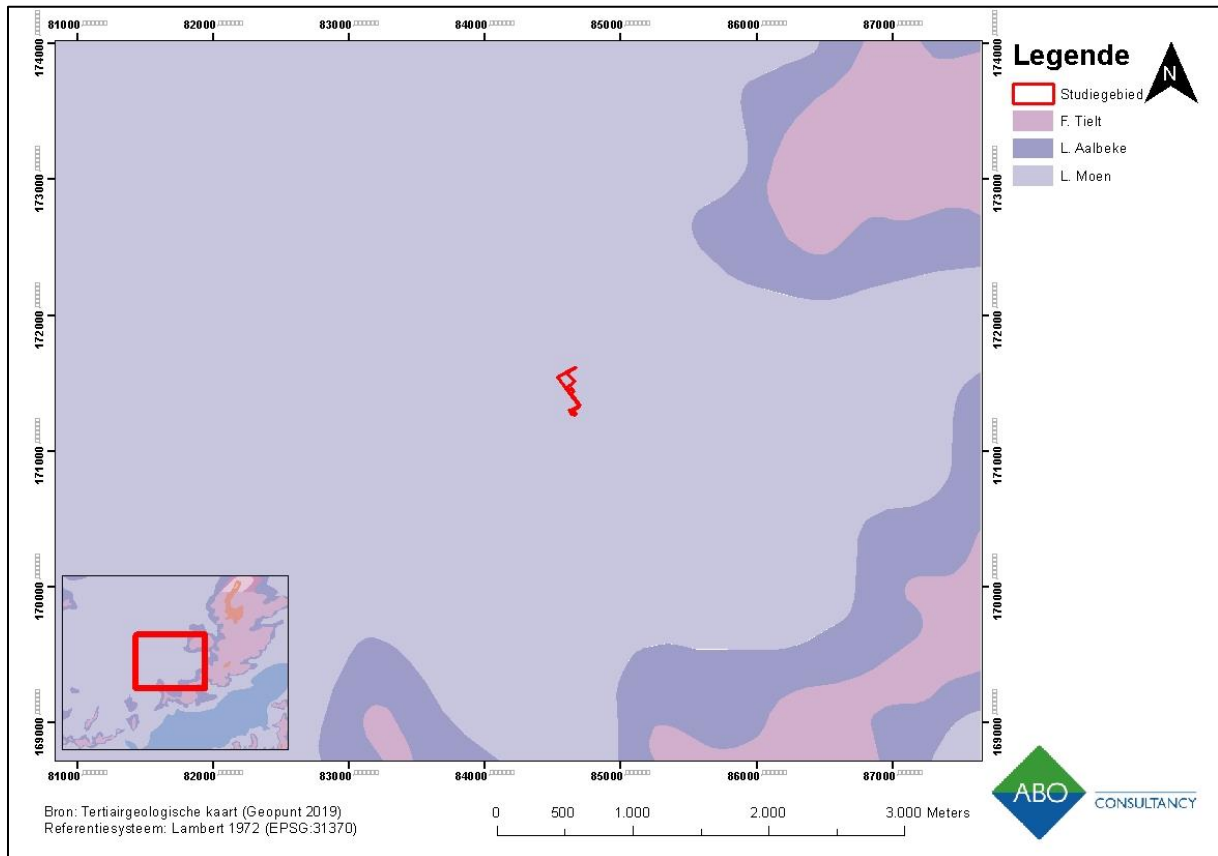
Figuur 10: Quartairgeologische sequentie (type 3) ter hoogte van het studiegebied (type 1b) (Geopunt 2019)

Figuur 11: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

3.2.3 TERTIAIRGEOLOGISCHE KAART

De Tertiaire sedimenten zijn gekarteerd als het Lid van Moen, dat deel uitmaakt van de Formatie van Kortrijk (Figuur 12). De sedimenten hebben een grijze kleur en een kleiige tot siltige textuur. Er kunnen kleilagen en *Nummulites planulatus* aangetroffen worden.

Figuur 12: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

3.2.4 BODEMEROSIEKAART

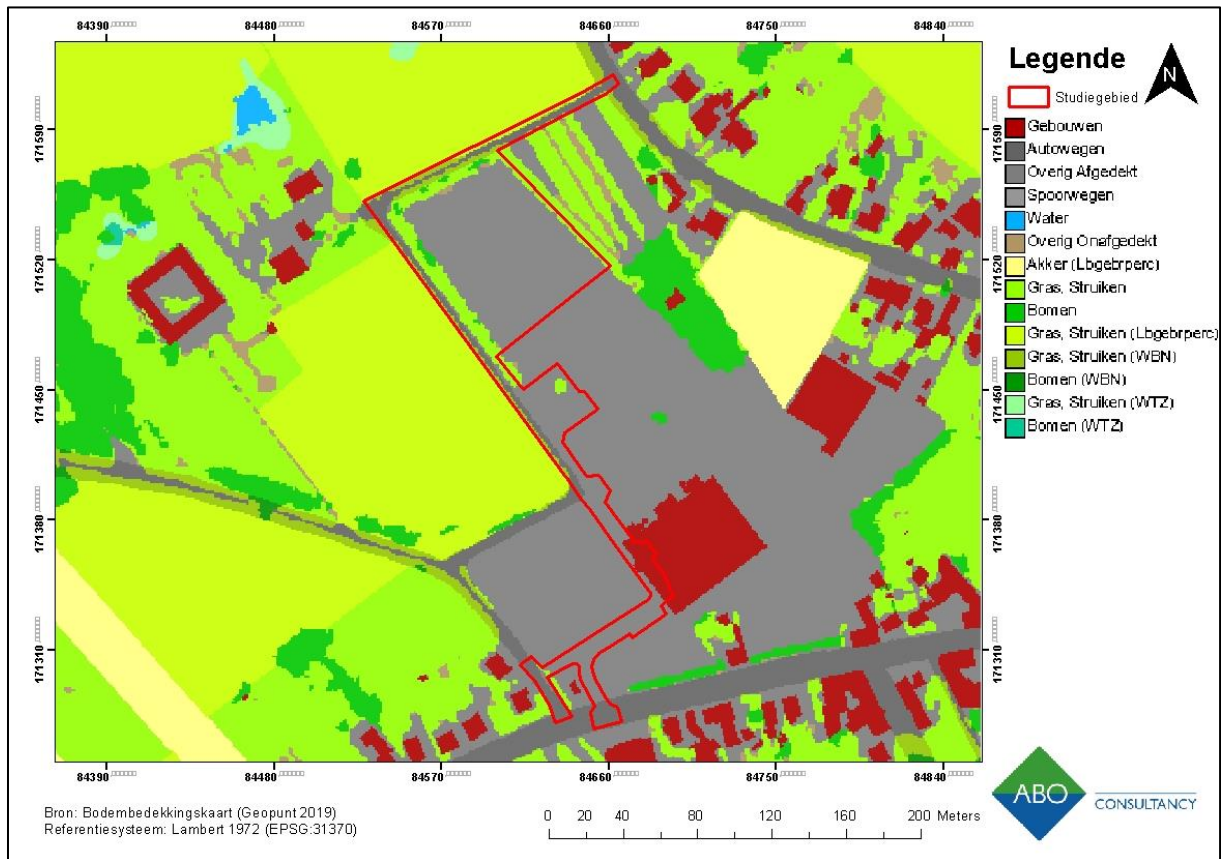
De bodemerosie ter hoogte van het studiegebied is niet in kaart gebracht. Echter, op basis van de omgeving en de aanwezige verhardingen binnen het studiegebied kan worden aangenomen dat er een verwaarloosbare tot zeer lage erosiegraad is (Figuur 13). Bijgevolg zullen mogelijk archeologisch relevante lagen niet onderhevig zijn aan erosie.

Figuur 13: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

3.2.5 BODEMBEDEKKINGSKAART

Het studiegebied bestaat quasi volledig uit verhardingen (> 95%). Enkel in het zuidoosten is bebouwing aanwezig van het betonverwerkingsbedrijf. In het noorden is nog een groenstrook aanwezig langsheen de Diepgrondstraat.

Figuur 14: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 4 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris Archeologische zone	Buiten archeologische zone
Landschapsatlas	Geen relict in de buurt (< 1km)
Inventaris bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.2
Beschermde monumenten	Niet relevant, cf. 4.3
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Niet relevant, cf. 4.4
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.4
Bekrachtigde archeologienota's	Relevant, cf. 4.5
Inventaris Historische stadskern	Buiten historische stadskern
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Buiten GGA
Wereldoorlog relict	Geen relict in de buurt (< 1 km)
Andere historisch/ archeologische relict	Geen relict in de buurt (< 1km)
Cartografische bronnen	
Ferrariskaart (ca. 1770-1778)	Relevant, cf. 4.7.1
Atlas der Buurtwegen (ca. 1840)	Relevant, cf. 4.7.2
Vandermaelenkaart (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.7.3
Popp kaarten (1842-1879)	Relevant, cf. 4.7.4
Orthofoto's (1971-2018)	Relevant, cf. 4.8

Tabel 1: Tabel met geraadpleegde bronnen

4.1 HISTORISCHE SITUERING

*“De oudste sporen van bewoning te Anzegem - een **neolithische nederzetting** (5300-4200 voor Chr. - werden in 1917 ontdekt door Juliaan Claerhout (1859-1929). In de **Romeinse tijd** wordt Anzegem doorkruist door de **heirweg Kassel-Tongeren**. Enkele vondsten van Romeinse munten duiden op een geconcentreerde aanwezigheid in het gebied (Inventaris Onroerend Erfgoed 2019: ID 14682).”*

*“De **oudste vermelding van Anzegem dateert uit de 10de eeuw**. In 960 schenkt Rodgerus "Ansoldingehem, villam mei iuris, cum ecclesia inibi fundata, cum domibus, terris, silva, pascuis, pratis" (Anzegem met boerderij, kerk, huizen, gronden, bossen, weiden en graslanden) aan de Gentse Sint-Pietersabdij, op voorwaarde dat hij het tijdens zijn leven in vruchtgebruik mag houden. Aangezien de kerk, waarvan de Sint-Pietersabdij voortaan het patronaat bezit, zich op haar grondgebied bevindt, is de heerlijkheid tevens dorpsheerlijkheid. De abt is tevens de grootste tiendheffer. De schenking wordt in 1038 op vraag van graaf Boudewijn V bevestigd door koning Hendrik I van Frankrijk. In de 16de eeuw bestaan de bezittingen van de abdij uit de kerk, het goed Ter Kerken (Berglaan nummer 3), een windmolen (zogenaamd "Plaetsemolen" of "Kerckmolen") en gronden, samen 42 bunder groot (Inventaris Onroerend Erfgoed 2019: ID 14682).”*

*“Tijdens de **godsdiensttroebelen (tweede helft 16de eeuw)**, krijgt Anzegem het zwaar te verduren. Door de plundertochten van de opstandelingen vanuit de kastelen van Zwevegem en Avelgem en vanuit het fort van Outrijve ligt negen tiende van de landbouwgrond er verlaten en onbewerkt bij. In 1581 is het bevolkingsaantal met twee derde gedaald. In 1640-1644 wordt de streek gebrandschat door Franse troepen. De **negenjarige oorlog (1688-1697)** betekent wederom **oorlogsgeweld en plunderingen door de Franse troepen**, gelegerd in de buurt van Avelgem en door de Engelsen die strooptochten houden vanuit Helkijn. Na de relatief rustige periode onder de Oostenrijkse Habsburgers breekt er in de jaren negentig van de 18de eeuw opnieuw een woelige periode aan. Om zich te kunnen beschermen tegen plunderende bendes richten de Anzegemnaars een vrijwilligerskorps op (Inventaris Onroerend Erfgoed 2019: ID 14682).”*

*“Tot aan de Franse bezetting in 1795 behoort Anzegem tot de **kasselrij Oudenaarde**, waar het samen met Avelgem en Petegem, één van de drie Hoofdpointereien van de Heuverkasselrij is. Na de afschaffing van de oude bestuursvormen valt de gemeente onder het departement van de Leie, later de provincie West-Vlaanderen, arrondissement Kortrijk (Inventaris Onroerend Erfgoed 2019: ID 14682).”*

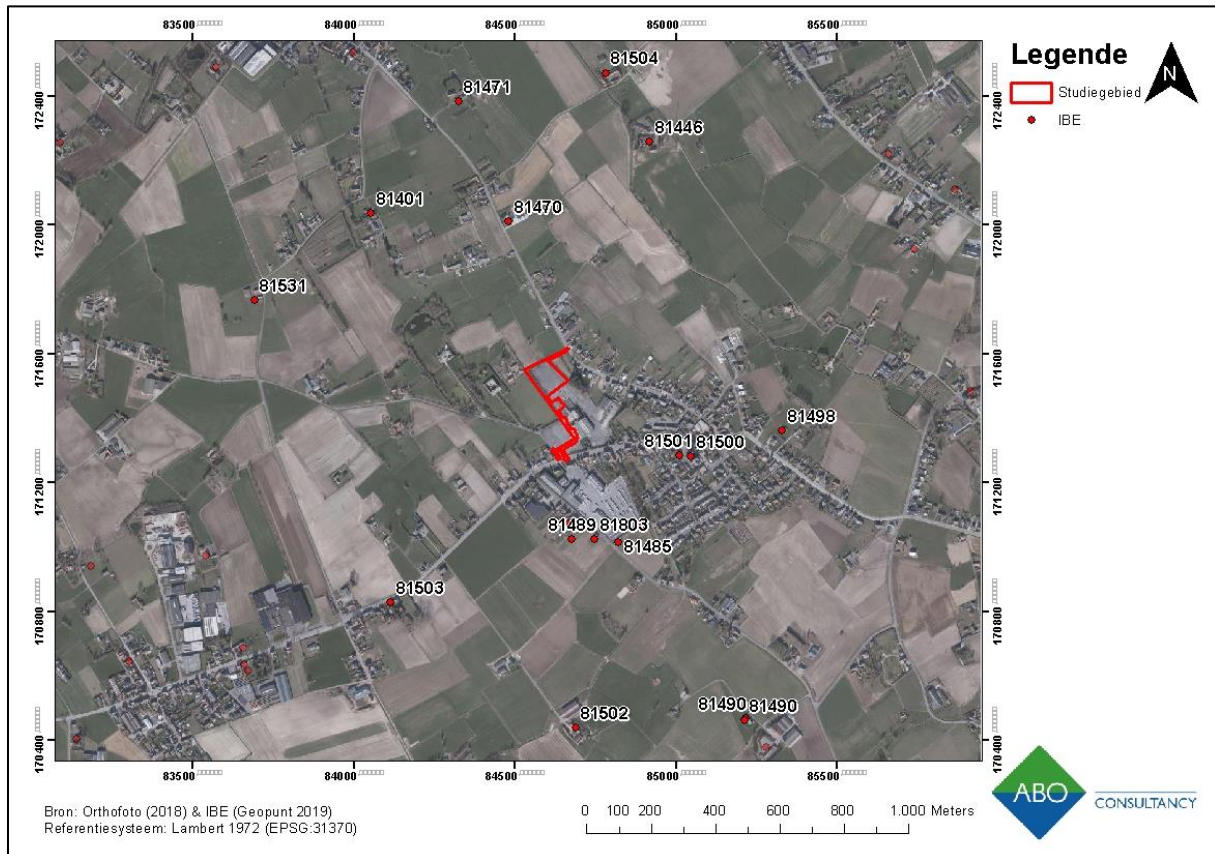
*“Anzegem wordt in **1868** ontsloten door de aanleg van **twee spoorlijnen** met name Oudenaarde-Anzegem-Kortrijk en Anzegem-Waregem-Ingelmunster. Het huidige station (Statieplein nummer 3) wordt opgetrokken in 1895, het vervangt een ouder gebouw opgericht door een particuliere maatschappij. Een tweede station op de lijn Anzegem-Ingelmunster is gelegen aan de Vichtstesteenweg (wijk Sterhoek). De sporen van de lijn worden opgebroken in 1950, het stationsgebouw bleef bewaard en werd omgevormd tot woning (Inventaris Onroerend Erfgoed 2019: ID 14682).”*

*“Op **31 oktober 1918** wordt Anzegem door de geallieerde troepen **bevrijd van de Duitse bezetters**. Dit gebeurt echter niet zonder slag of stoot, in de voorgaande dagen laten 200 Anzegemnaars het leven bij **Duitse gasaanvallen** en talrijke woningen worden verwoest of beschadigd, zo ook de kerk en enkele schoolgebouwen. Op de Winterhoek wordt een begraafplaats ingericht voor gevallen Duitse soldaten, "Ehrenfriedhof nummer 108". In 1955 wordt het ontmanteld, de lichamen worden overgebracht naar de Duitse begraafplaats te Menen-Wevelgem (Inventaris Onroerend Erfgoed 2019: ID 14682).”*

“Vóór 1914 kent Anzegem geen noemenswaardige industriële bedrijvigheid, behalve wat vlas- en katoennijverheid. **Na de oorlog** vestigen zich hier enkele belangrijke **textielbedrijven**, die tot op heden de grootste werkverschaffers zijn (Inventaris Onroerend Erfgoed 2019: ID 14682).”

4.2 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Het bouwkundig erfgoed in de omgeving is voornamelijk in de 19de eeuw 20ste eeuw te dateren, hoewel er ook enkele 18de hoeves aanwezig zijn. Het gaat hoofdzakelijk om arbeiderswoningen en hoeves. Het oudste bouwkundig erfgoed is de 15de-eeuwse hoeve met watermolen '*Hof ter Walskerke*' (ID 81504) op zo'n 900m ten noorden van het studiegebied. Het gaat om een historische hoeve die tijdens het ancien régime in de heerlijkheid Wulfskerke was gelegen. Deze hoeve met watermolens behoorde toe aan de familie van der Moten, dorpsheren van Ingooigem.

Figuur 15: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed weergegeven op een orthofoto (2018) met aanduiding van het studiegebied (Inventaris Onroerend Erfgoed 2019; Geopunt 2019)

ID	Omschrijving	Datering
81401	Dwars op de straat ingeplant boerenarbeidershuis	19de eeuw
81446	Hoeve Goed te Wulfskerke of 't Goed ter Mote	18de eeuw
81470	Hoeve met losse bestanddelen	19de – 20ste eeuw
81471	Hof ter Schaegen	18de eeuw
81485	Kleine hoeve	20ste eeuw
81486	Boerenarbeiderswoning	19de eeuw

ID	Omschrijving	Datering
81487	Twee burgerhuizen	20ste eeuw
81489	Arbeiderswoning	20ste eeuw
81490	Dubbele woning van 1986	20ste eeuw (1986)
81498	Betonnen vlasroterij met vier rootputten	20ste eeuw
81500	Kerk Heilige Theresia van het kind Jezus	20ste eeuw (interbellum)
81501	Pastorie	20ste eeuw
81502	Hoeve Goed ten Houte	18de eeuw
81503	Twee dorpswoningen met aansluitend schuurtje	20ste eeuw
81504	Hoeve met watermolen Hof ter Walskerke	Eerst vermeld in 15de eeuw
81531	Aan de straat gelegen hoeve met losstaande bestanddelen	19de eeuw
81803	Boerenarbeidershuis	19de eeuw

Tabel 2: Tabel met de locatie van het bouwkundig erfgoed in de regio (Inventaris Onroerend Erfgoed 2019)

4.3 BESCHERMDE MONUMENTEN

Er zijn geen beschermde monumenten aanwezig buiten de archeologische zone in de nabije omgeving.

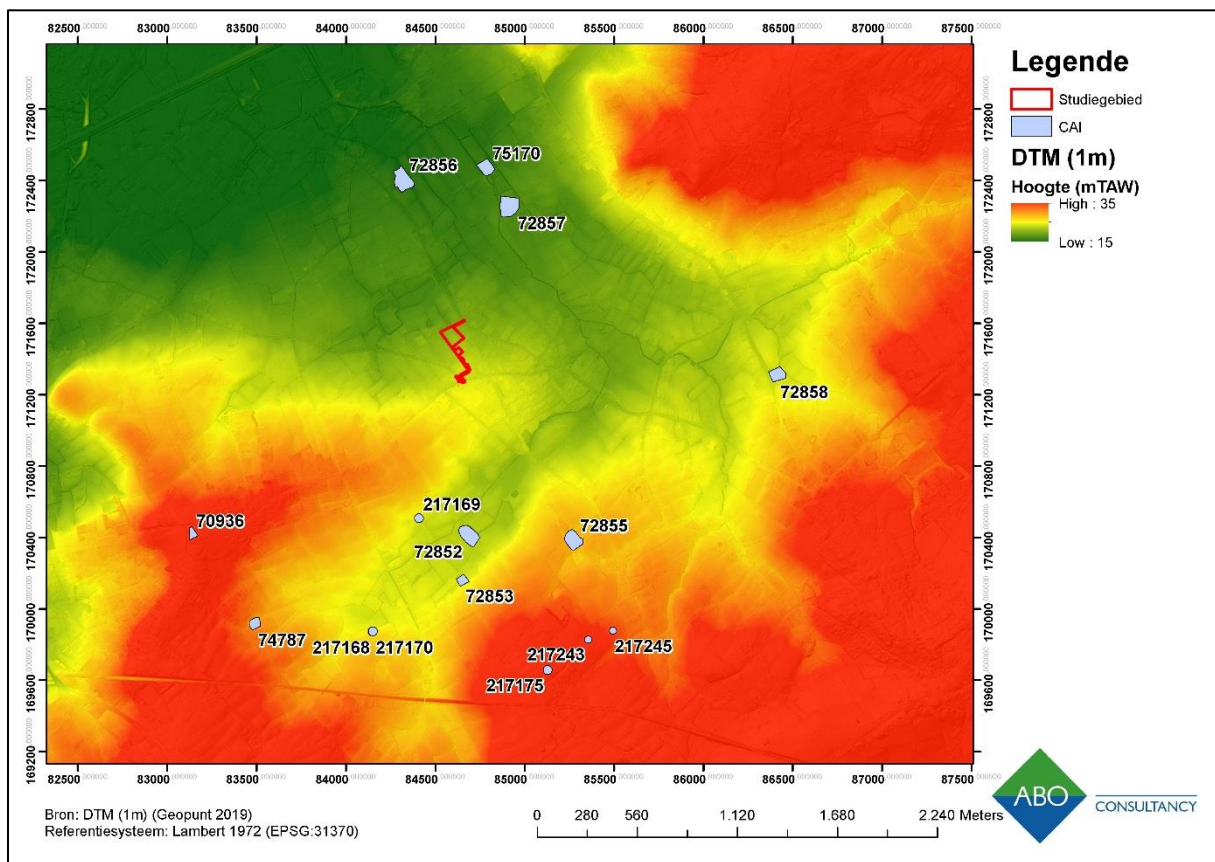
4.4 BESCHERMDE STADS- OF DORPSGEZICHTEN

Er zijn geen beschermde monumenten aanwezig buiten de archeologische zone in de nabije omgeving.

4.5 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

In de ruime omgeving van het studiegebied werden voornamelijk laatmiddeleeuwse sites met walgracht aangetroffen (ID 72852 – 74787) (Tabel 3). De oudste resten zijn silexartefacten uit de steentijd, maar deze werden steeds zonder context aangetroffen. Verder zijn er enkele metaalvondsten uit de nieuwe tijd door metaaldetectie gelokaliseerd. Daarnaast zijn er ook vliegtuigresten uit de Tweede Wereldoorlog teruggevonden (ID 217175).

Op basis van de CAI-meldingen worden er dan ook voornamelijk archeologische resten uit de late middeleeuwen of later verwacht. Het valt echter niet uit te sluiten dat er ook archeologische resten uit andere periodes kunnen worden aangetroffen, meer bepaald uit de metaaltijden of Romeinse periode. De dichtstbijzijnde vindplaatsen uit deze periodes bevinden zich echter op grotere afstand (> 2,5 km).

Figuur 16: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 1.000m weergegeven op een DTM (1m) (Centraal Archeologische Inventaris 2019; Geopunt 2019)

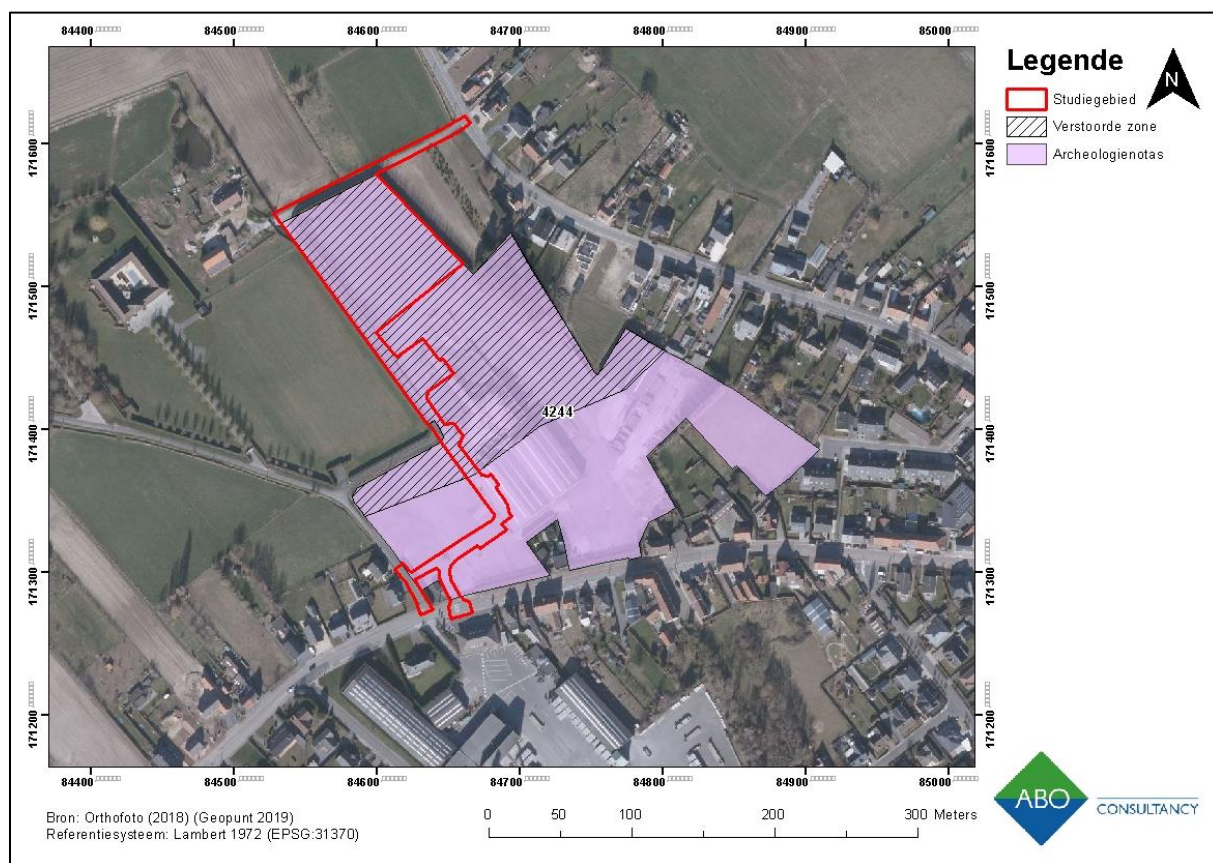
ID	Omschrijving	Datering
70936	Stenen Molen Silex pijlpunt; afslagen	18 ^{de} eeuw Neolithicum; steentijd
72852	Site met walgracht	Late middeleeuwen
72853	Site met walgracht	Late middeleeuwen
72855	Site met walgracht	Late middeleeuwen
72856	Site met walgracht	Late middeleeuwen
72857	Site met walgracht	Late middeleeuwen
72858	Site met walgracht	Late middeleeuwen
74787	Site met walgracht	Late middeleeuwen
75170	Watermolen en Hof ter Walskerke	Late middeleeuwen
217168	Losse metaalvondst	Nieuwe tijd
217169	Losse metaalvondst	Nieuwe tijd
217170	Losse metaalvondst	WO I
217175	Vliegtuigresten Munitie Munt	WO II 18 ^{de} eeuw
217243	Munt	18 ^{de} eeuw
217245	Losse metaalvondst	Nieuwe tijd

Tabel 3: Overzichtstabel CAI (Centraal Archeologische Inventaris 2018)

4.6 BEKRACHTIGDE ARCHEOLOGIENTOTA'S

Er werd reeds een archeologienota (ID 4244) opgesteld voor het volledige studiegebied met uitzondering van de openbare weg in het uiterste noorden en uiterste zuiden van het studiegebied. Hieruit blijkt dat het noordelijk deel van het studiegebied verstoord is tot op een diepte van ca. 1,20m-mv. In de zuidelijke zone is dit beperkt tot maximaal 50cm-mv (Figuur 18). De boorstaten die deze verstoringsdiepte staven kunnen geraadpleegd worden in Bijlage 1. De verstoringsdiepte stemt overeen met horizonten waarbij beton, brokken stenen of brokken bakstenen werden aangetroffen.

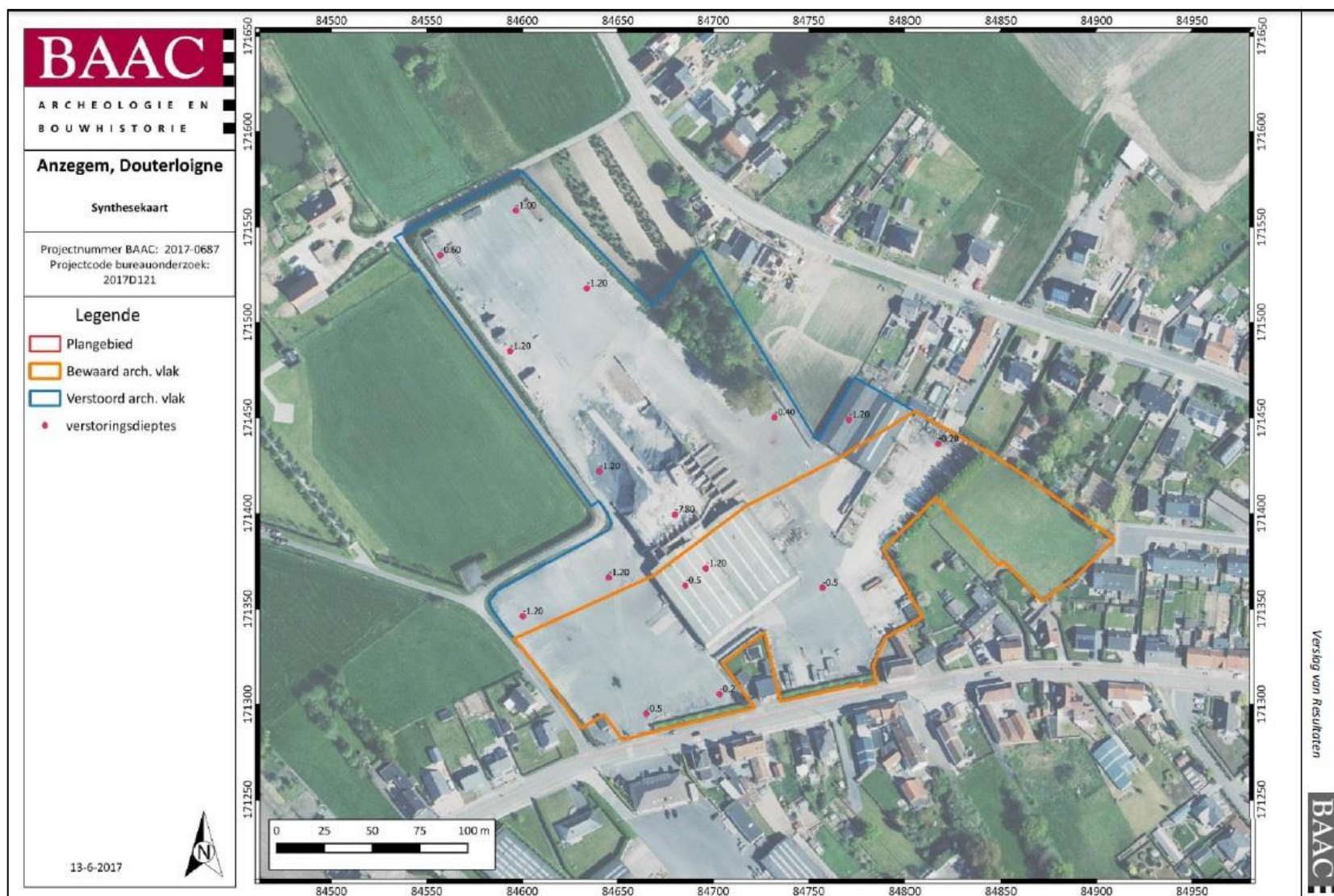
Het zuidelijk deel moet onderworpen worden aan een proefsleuvenonderzoek (figuur 7-9) volgens de bekrachtigde archeologienota (ID 4244) (5 sleuven, ca. 1ha) (Demoen 2017). Er werd immers een reëel archeologisch potentieel bepaald voor de metaaltijden en later. De omgevingsvergunning voor de huidige archeologienota overlapt grotendeels met deze archeologienota, waardoor een gelijkaardige verwachting kan worden opgesteld. De vereiste voorzorgsmaatregelen met betrekking tot het huidige project zullen verder toegelicht worden in het bijgevoegde Programma van Maatregelen.

Figuur 17: Bekrachtigde archeologienota's in de omgeving weergegeven op een orthofoto (2018) met aanduiding van het studiegebied en de verstoorde volgens op basis van een archeologienota (ID 4244) (Agentschap Onroerend Erfgoed 2019; Geopunt 2019)

ID	Omschrijving	Datering	Advies/verwachting	Bron
4244	Bureaustudie met milieuhygiënisch booronderzoek	Metaaltijden en later	Proefsleuvenonderzoek (deels) Vrijgave (deels)	Demoen 2017

Tabel 4: Tabel met bekrachtigde archeologienota's in de omgeving van het studiegebied (Agentschap Onroerend Erfgoed 2018)

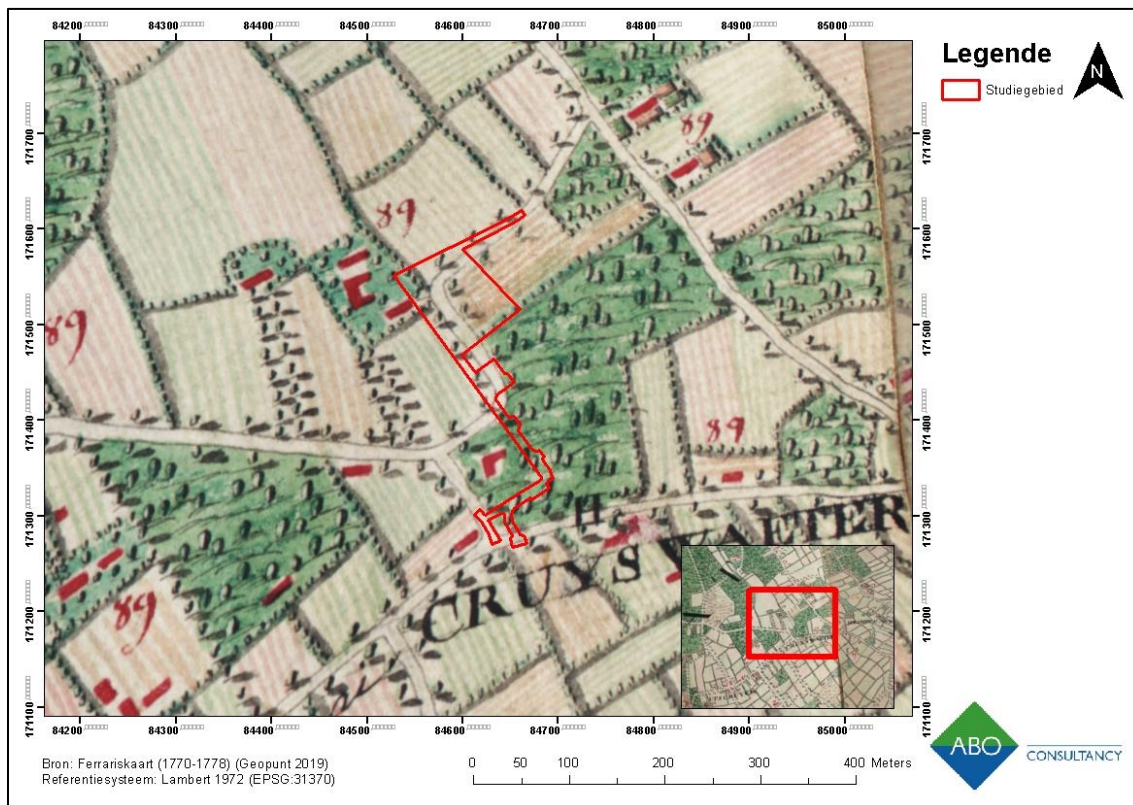

Figuur 18: Orthofoto met aanduiding van gunstige bewaringstoestand (oranje) en verstoorte bodemopbouw (blauw) met weergave van verstoringsdieptes (Demoen 2017)

4.7 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.7.1 FERRARISKAART (CA. 1770- 1778)

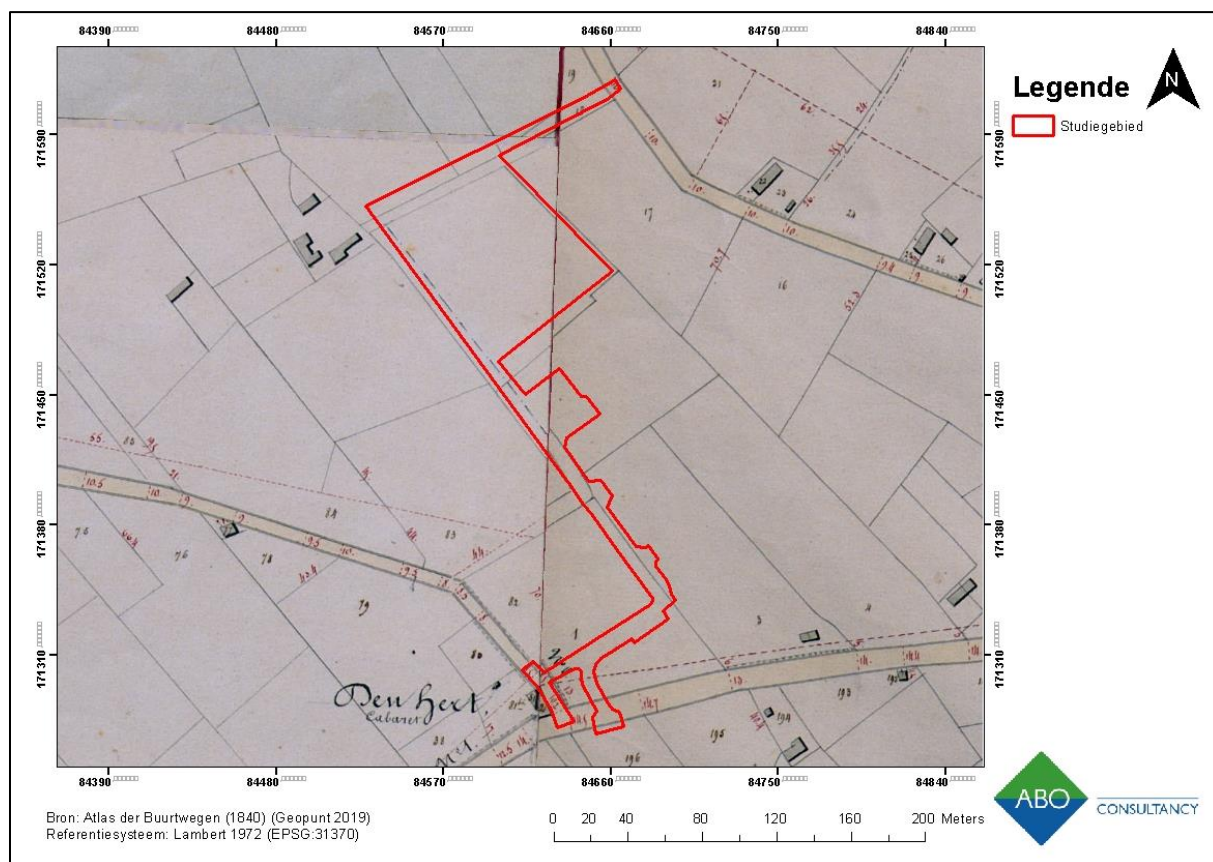
Doorheen het studiegebied loopt een weg die overeenstemt met de huidige Diepgrondstraat. Aan de noordwestelijke hoek ligt net buiten het studiegebied een hoevecomplex. Op dezelfde locatie zijn momenteel huizen opgericht. Het zuidelijk deel van het studiegebied is in gebruik als loofbos. Er is nergens bebouwing opgetekend binnen het studiegebied.

Figuur 19: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

4.7.2 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1840)

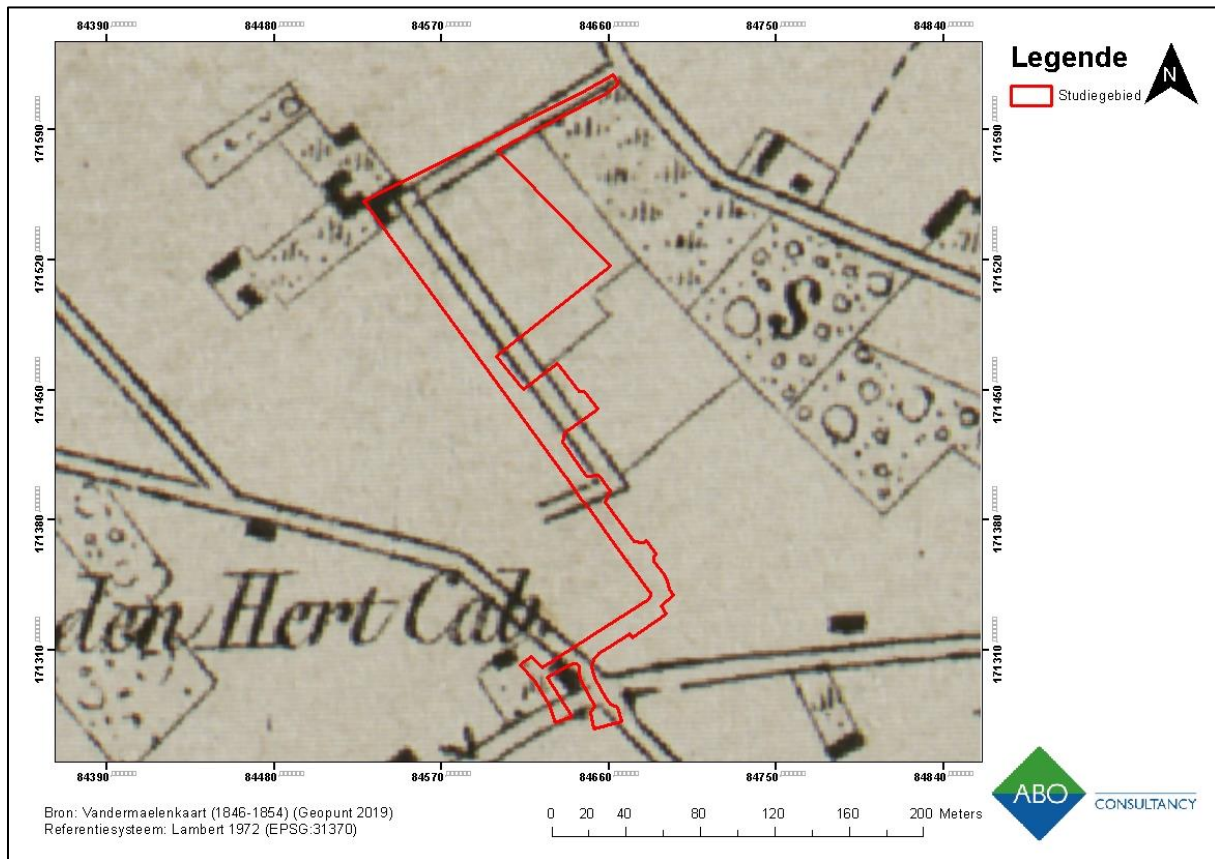
De Atlas der Buurtwegen geeft dezelfde situatie weer als de Ferrariskaart.

Figuur 20: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

4.7.3 VANDERMAELENKAART (CA. 1846-1854)

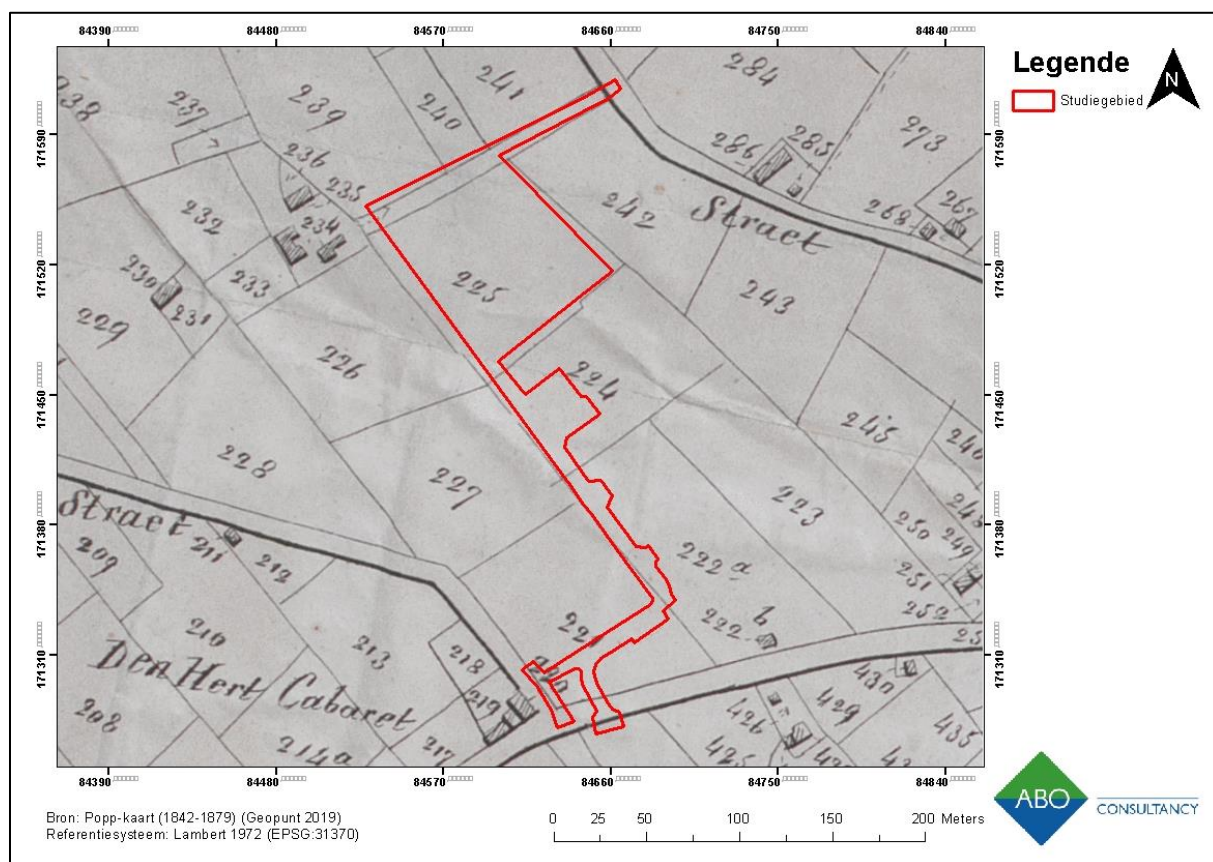
De Vandermaelenkaart geeft dezelfde situatie weer als de Atlas der Buurtwegen en Ferrairskaart. Er is echter een lichte verschuiving in de locatie van de Diepgrondweg, maar deze is naar alle waarschijnlijkheid te wijten aan een foutieve georeferentie (Figuur 21).

Figuur 21: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

4.7.4 POPP-KAART (CA. 1842-1879)

De Popp-kaart geeft dezelfde situatie weer als voorgaande kaarten. Dit duidt erop dat er weinig veranderingen optreden binnen het studiegebied.

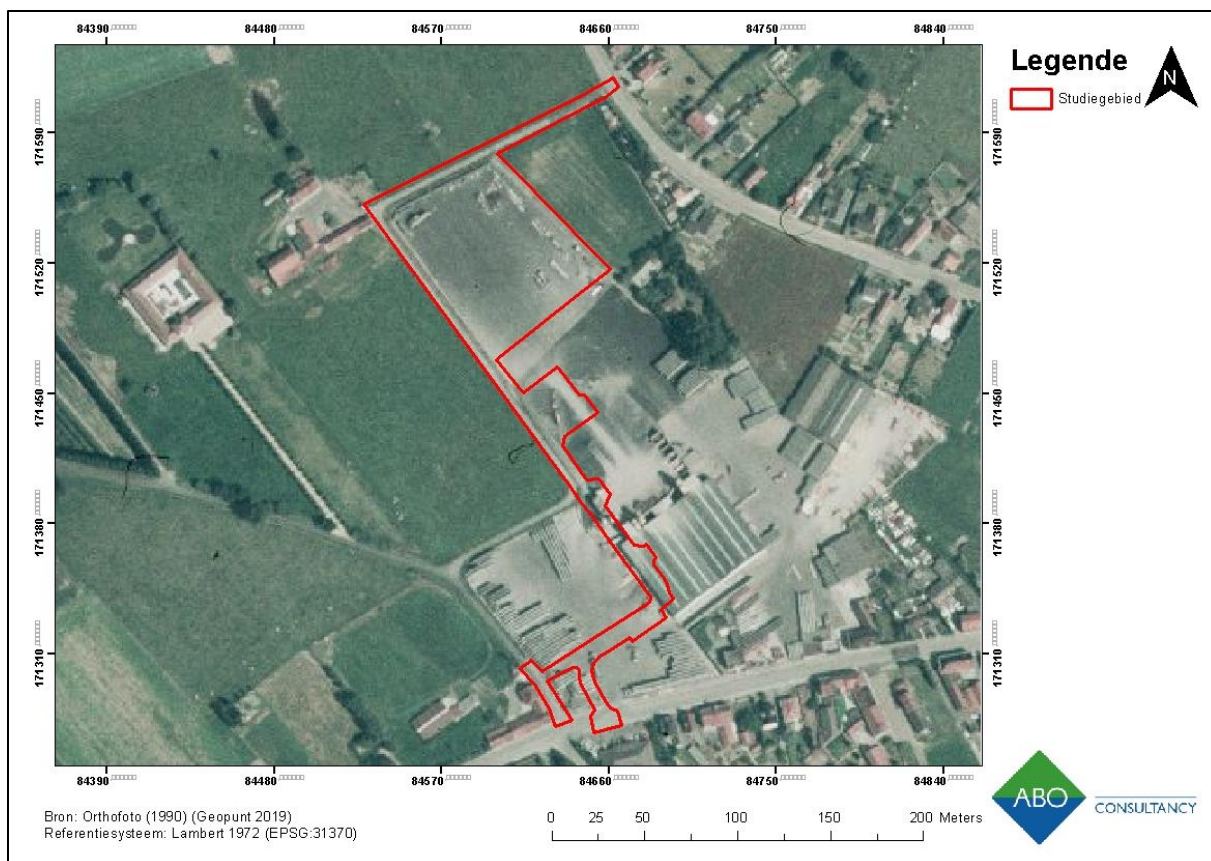
Figuur 22: Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

4.8 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

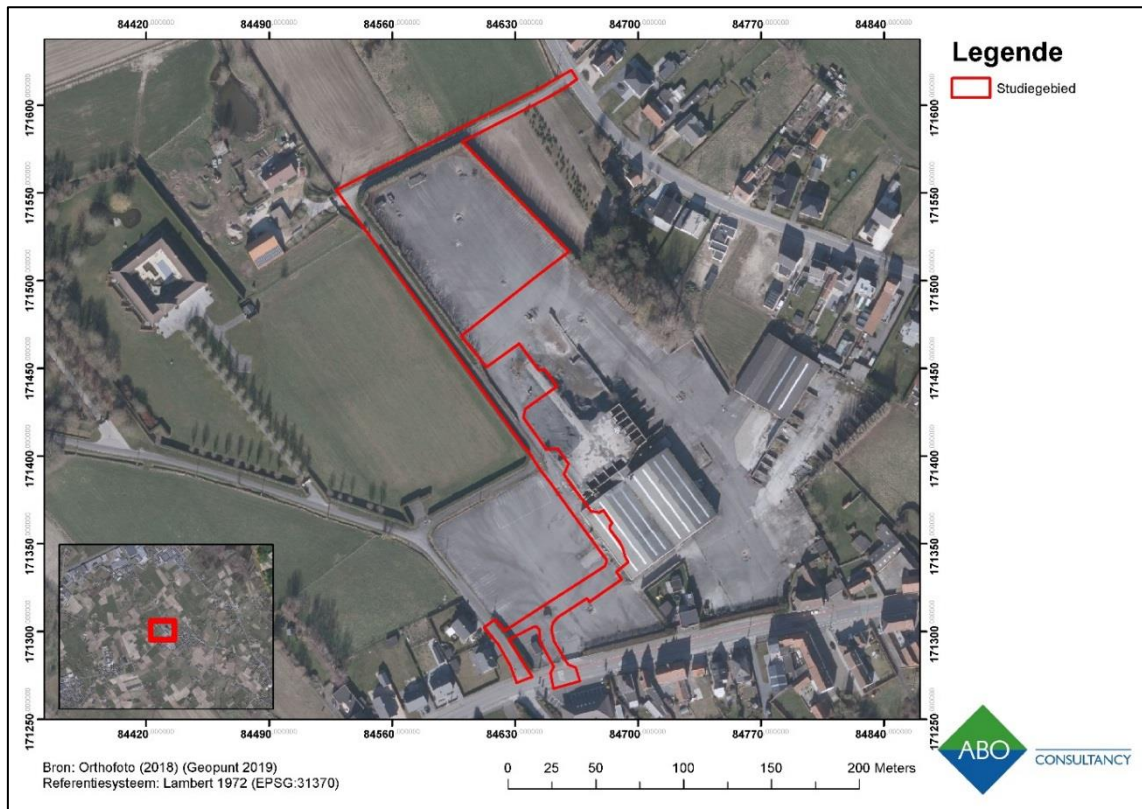
Op een luchtfoto uit 1971 is voor het eerst bebouwing zichtbaar ten oosten van het studiegebied (Figuur 23). Het gaat om enkele losstaande gebouwen waarvan de functie niet helemaal duidelijk is. Op de eerstvolgende luchtfoto uit 1990 heeft deze bebouwing echter al plaats geruimd voor het huidige bedrijventerrein (Figuur 24). Het noordelijk en zuidelijk deel van het studiegebied worden hierbij gebruikt als opslagplaats. Verder hebben geen veranderingen plaatsgevonden in de afgelopen decennia (Figuur 25).

Figuur 23: Luchtfoto 1971, panchromatisch met aanduiding studiegebied (Geopunt 2019)

Figuur 24: Orthofotomozaïek (1990) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2019)

Figuur 25: Orthofotomozaïek (2018) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2019)

5 BESLUIT

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Het studiegebied is gelegen in een golvend landschap in het Leie-Schelde interfluvium aan de voet van de noordelijke helling van een oost-west georiënteerde zandrug. In de nabije omgeving zijn meerdere waterlopen gelegen waaronder de Tjampensbeek en Maalbeek. De zandige bodems waarin het studiegebied zich bevindt bieden een goede ondergrond voor het oprichten van nederzettingen vanaf de steentijden. De nabijheid van enkele waterlopen is eveneens een gunstige factor voor de aanwezigheid van eventuele archeologische vindplaatsen vanaf de steentijden. Dit dient echter genuanceerd te worden wanneer er rekening gehouden wordt met de reeds gekende archeologische sites (CAI-meldingen) waarbij deze voornamelijk op de hoger gelegen delen in het landschap voorkomen (*in casu*: de heuvelrug in het zuiden). Een uitzondering hierop zijn enkele walgrachtsites en een watermolen die zich in de lager gelegen delen van het landschap bevinden.

Het is echter belangrijk om op te merken dat de bodemopbouw binnen het studiegebied op het einde van de 20ste eeuw ingrijpend verstoord werd bij de oprichting van een betonverwerkingsbedrijf. De verstoringsdiepte hiervan werd reeds onderzocht in een bekrachtigde archeologienota (ID 4244) waaruit blijkt dat het noordelijke deel van het studiegebied reeds verstoord is tot een diepte van 1,20m-mv. In het zuidelijke deel bleef de verstoring beperkt tot 0,50m-mv. De bewaringstoestand van mogelijke archeologisch relevante lagen is dan ook sterk verschillend. Op basis van deze verstoring evenals de afwezigheid van profielontwikkeling kan zoals in de reeds bekrachtigde archeologienota (ID 4244) besloten worden dat het potentieel voor het aantreffen van *in situ* steentijdmateriaal erg laag is. Het valt echter niet uit te sluiten dat er in de zuidelijke zone – waar de verstoringsdiepte beperkt is tot 0,50m-mv - nog steeds (dieperliggende) archeologische sporen kunnen aangetroffen worden uit de metaaltijden of later.

5.2 SAMENVATTING EN POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor wegenis- en rioleringswerken aan de Diepgrondstraat te Anzegem (prov. West-Vlaanderen).

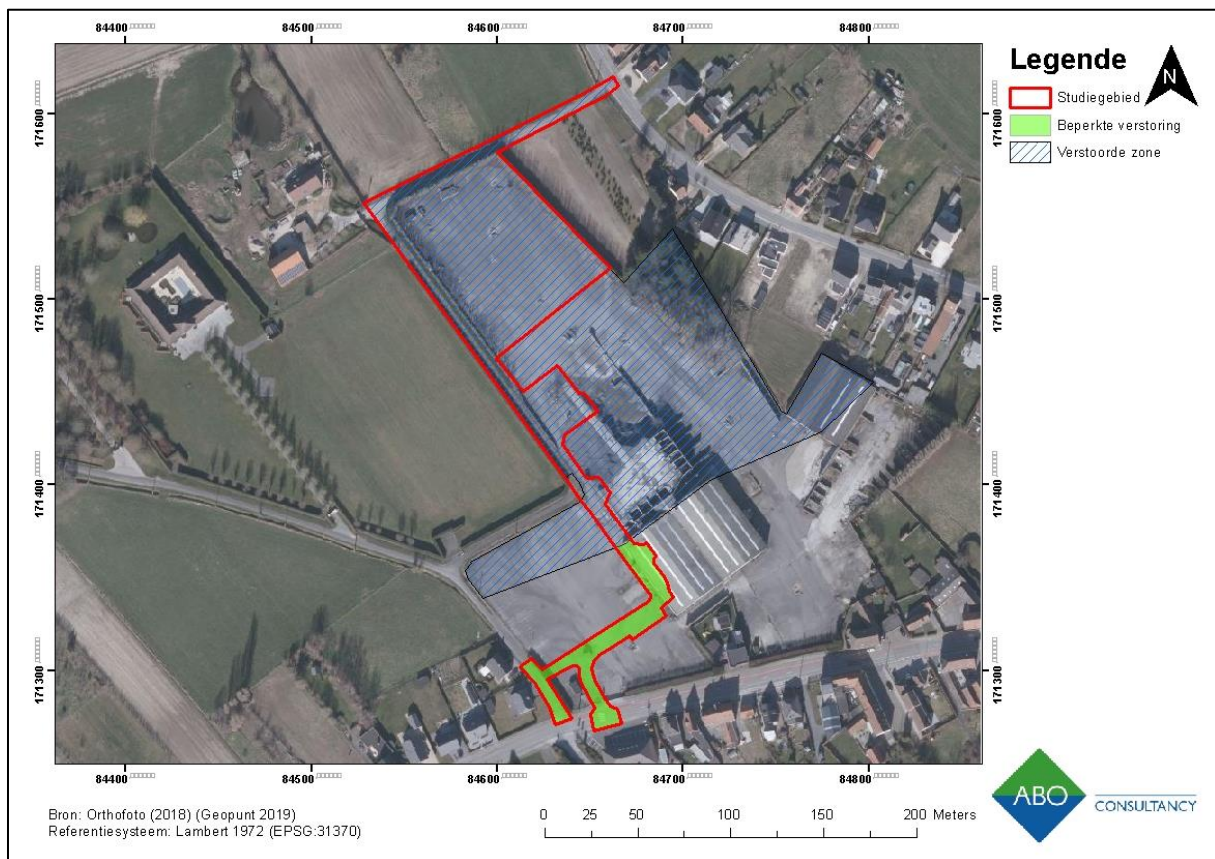
Het doel van dit onderzoek was drieledig. Ten eerste werd op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede werd nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde werd nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

- 1) Op basis van een landschappelijk en archeologisch onderzoek is het studiegebied gelegen op matig gunstige landschappelijke locatie met een matig archeologisch potentieel. CAI-meldingen in de omgeving duiden voornamelijk op archeologische resten uit de late middeleeuwen en later, met uitzondering van enkele losse steentijdvondsten bovenop de heuvelrug ten zuiden van het studiegebied. Cartografische bronnen duiden erop dat het tracé van de Diepgrondstraat reeds in de 18de eeuw aanwezig was. Er zijn geen gebouwen aanwezig op de cartografische bronnen.
- 2) De geplande werkzaamheden voorzien in de aanleg van een nieuwe wegenis en rioleringswerken waarbij voor de bufferbekkens tot op een maximale diepte van ca. 1,40m-mv gegraven zal worden. De diepte van de nutsleidingen varieert tussen ca. 1,15m-mv in het

noorden tot ca. 2,30m-mv in het zuiden. Deze werkzaamheden zijn ingrijpend en kunnen mogelijke archeologisch relevante lagen aantasten. Een milieuhygiënisch booronderzoek evenals een bekrachtigde archeologienota (ID 4244) duiden er echter op dat het terrein sterk verstoord is tot op een diepte van 1,20m-mv in het noorden en 0,50m-mv in het zuiden. Het aantreffen van mogelijke archeologisch relevante lagen in het noorden lijkt dan ook uitgesloten. In het zuiden kunnen wel nog steeds archeologische resten aangetroffen worden.

- 3) Het potentieel tot kennisvermeerdering bestaat uit het aantreffen van archeologische resten uit de metaaltijden of later. Het studiegebied bevindt zich op een matig gunstige landschappelijke locatie waarbij de reeds gekende archeologische vindplaatsen hoofdzakelijk op hoger gelegen delen in het landschap te situeren zijn. Het potentieel tot kennisvermeerdering is dan ook matig voor de zones die tot 0,50m-mv verstoord zijn. Het noordelijk deel – waarbij een verstoringsdiepte tot 1,20m-mv werd vastgesteld – brengt geen potentiële kenniswinst met zich mee.

Op basis van bovenstaande argumenten wordt een **vooronderzoek met ingreep in de bodem** geadviseerd voor de **zuidelijke zone waarbij de verstoringsdiepte tot maximaal 0,50m-mv werd vastgesteld**. In de **overige delen** is de bodemopbouw reeds tot 1,20m-mv verstoord waardoor geen archeologisch relevante lagen meer aangetroffen kunnen worden en dit **vrijgegeven** kan worden. Dit wordt verder toegelicht in het Programma van Maatregelen.

Figuur 26: Zoneringsplan met aanduiding van zones voor verder onderzoek (groen) en verstoorde zones (vrijgave) (blauw) weergegeven op een orthofoto (2018) (Geopunt 2019)

6 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		14 augustus 2019
Toon Moeskops	Business Unit Manager		14 augustus 2019
Jan Coenaerts	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		14 augustus 2019

7 BIBLIOGRAFIE

Bogemans F., 2007. Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 29: Kortrijk, *Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijk Rijkdommen*, Brussel.

CadGIS 2018: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 18 juli 2018).

Casseyas C., 1991. Steentijd in zuidelijk West-Vlaanderen, onuitgegeven licentiaatsverhandeling KULeuven.

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2018

Demoen D., 2017. Archeologienota Anzegem, Douterloigne, *BAAC Vlaanderen Rapport nr. 531*, Bassevelde.

DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2018: Topografische kaarten [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 18 juli 2018).

Geopunt Vlaanderen 2018: Basiskaarten (Luchtfoto 2018, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 18 juli 2018).

Geopunt Vlaanderen 2018: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 18 juli 2018).

Geopunt Vlaanderen 2018: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 26 september 2018).

Inventaris bouwkundige Erfgoed: IBE 2018

Leenknecht B., Vermeersch J., 2018. *Archeologienota Harelbeke Eilandstraat 6 (prov. West-Vlaanderen)*, Monument Vandekerckhove nv.

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 18 juli 2018).

Van Ranst E & Sys C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*,
Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

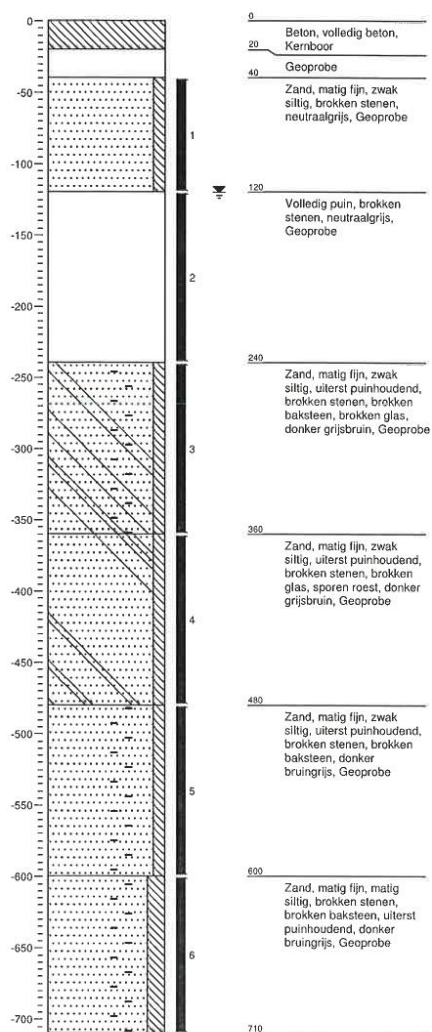
BIJLAGE 1 BOORSTATEN

Projectcode: 2017.00892

Projectnaam: Douerloigne Anzegem

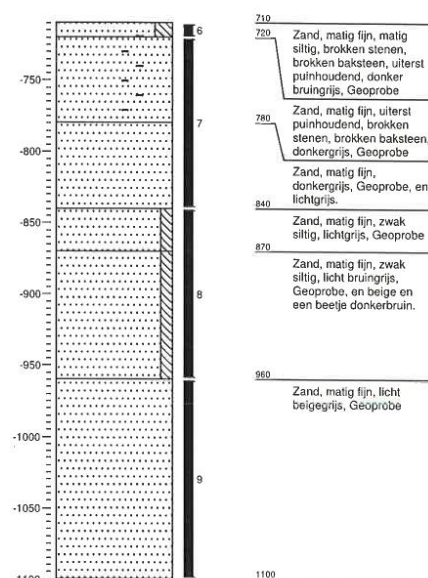
Boring: B1 - 1

Datum: 28-02-2017
GWS: 120

Boring: B1 - 2

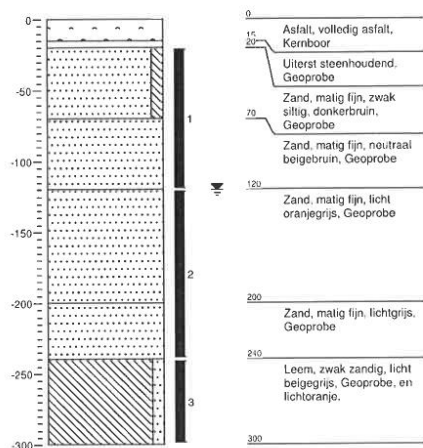
Datum: 28-02-2017
GWS: 120

Projectcode: 2017.00892
 Projectnaam: Douterloigne Anzegem

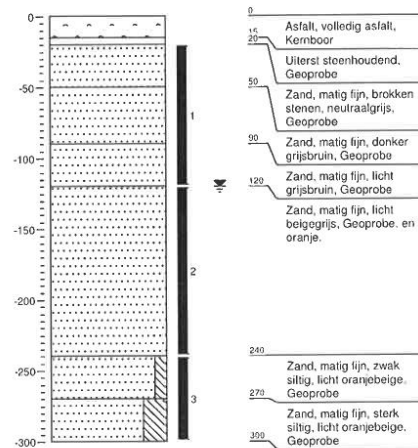
Boring: B2

Datum: 28-02-2017
 GWS: 120

Boring: B3

Datum: 28-02-2017
 GWS: 120

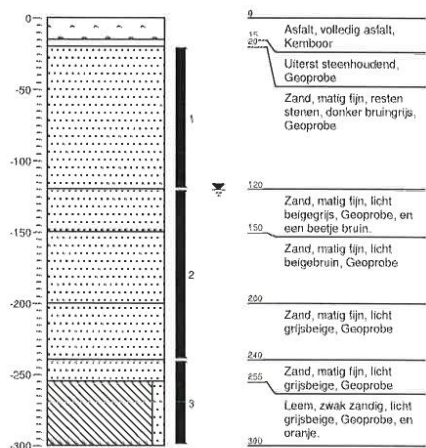

Projectcode: 2017.00892

Projectnaam: Douterloigne Anzegem

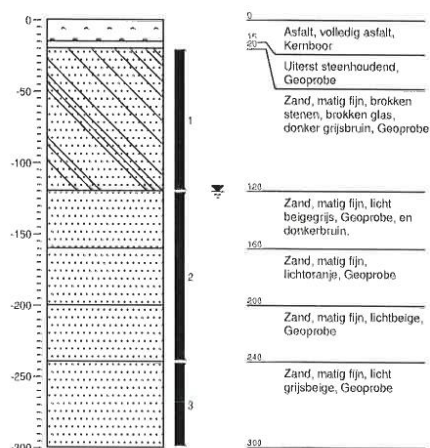
Boring: B4

Datum: 28-02-2017
GWS: 120

Boring: B5

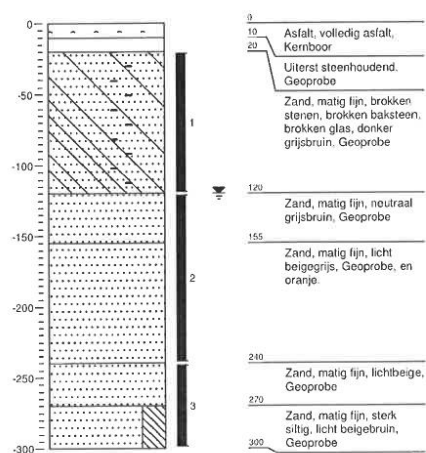
Datum: 28-02-2017
GWS: 120

Projectcode: 2017.00892
 Projectnaam: Douterloigne Anzegem

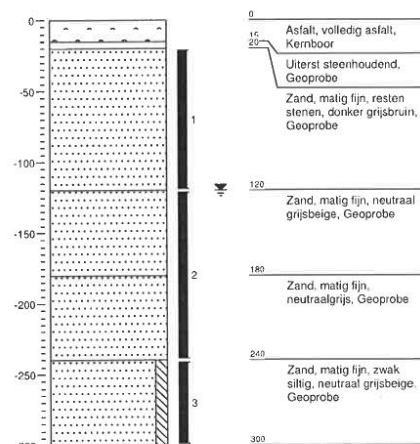
Boring: B6

Datum: 28-02-2017
 GWS: 120

Boring: B7

Datum: 28-02-2017
 GWS: 120

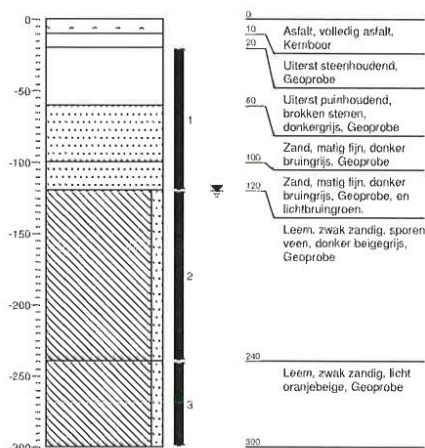

Projectcode: 2017.00892

Projectnaam: Douterloigne Anzegem

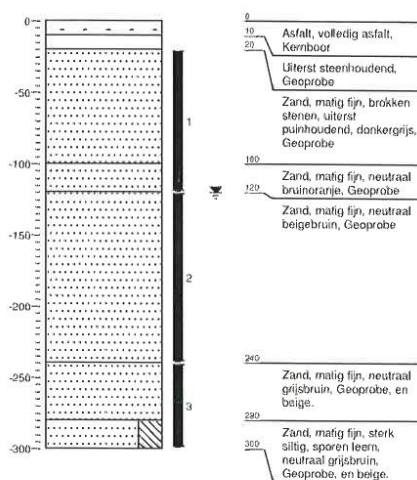
Boring: B8

Datum: 28-02-2017
GWS: 120

Boring: B9

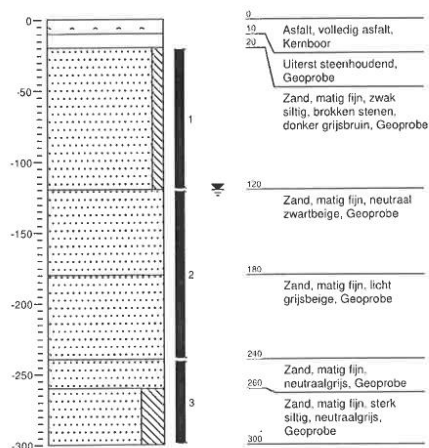
Datum: 28-02-2017
GWS: 120

Projectcode: 2017.00892
 Projectnaam: Douterloigne Anzegem

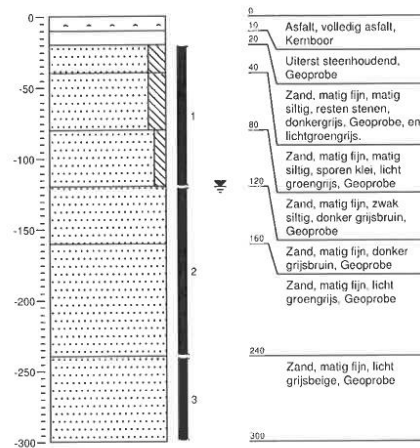
Boring: B10

Datum: 28-02-2017
 GWS: 120

Boring: B11

Datum: 28-02-2017
 GWS: 120

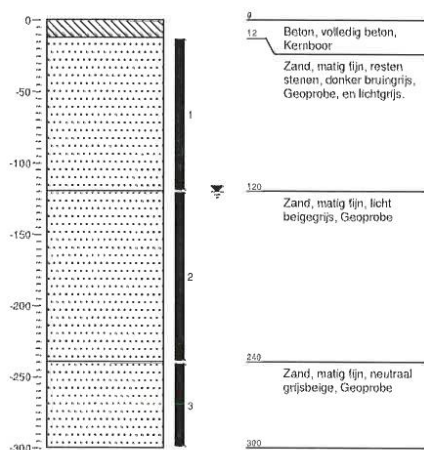

Projectcode: 2017.00892

Projectnaam: Douterloigne Anzegem

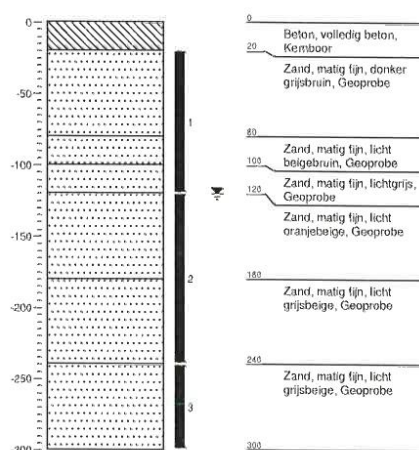
Boring: B12

Datum: 28-02-2017
GWS: 120

Boring: B13

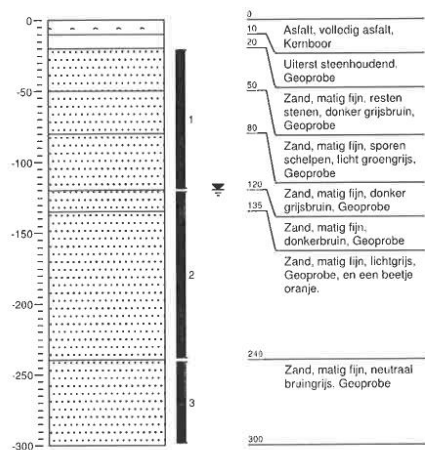
Datum: 28-02-2017
GWS: 120

Projectcode: 2017.00892
 Projectnaam: Douterloigne Anzegem

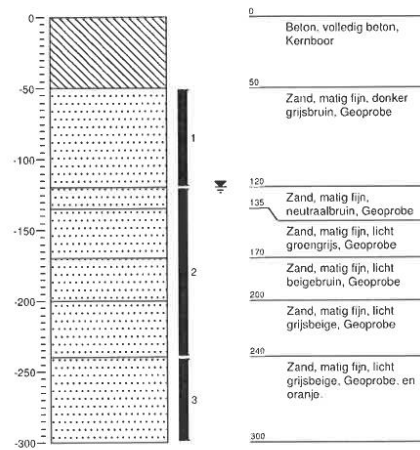
Boring: B14

Datum: 28-02-2017
 GWS: 120

Boring: B15

Datum: 28-02-2017
 GWS: 120

Projectcode: 2017.00892

Projectnaam: Douerloigne Anzegem

Boring: B16

Datum: 28-02-2017
GWS: 120

